

Pöytäkirja

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän kokouksesta, joka pidettiin ryhmähuoneessa eduskuntatalossa 30 p:nä lokakuuta 1939. Kokous alkoi klo 15. Nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi: Ampuja, Fagerholm, Hakila, Jokinen, Koponen, Kuusisto, Paasonen, Pitkäsilta, Tanner ja Tervo. Puhetta johti Pekkala ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Puheenjohtajan selostus.

Puheenjohtaja P e k k a l a esitti ryhmälle seuraavan selostuksen:

"Niinkuin sanomalehdissä jo on kerrottu, on hallituksen taholta Neuvosto-Venäjän kanssa käytävien neuvottelujen johdosta asetettu yhteyteen eduskuntaryhmien puheenjohtajien kanssa, ja pyydän täten omalta kohdaltani saada ryhmälle esittää asioiden kulun.

Lauantaina iltapäivällä soitti allekirjoittaneelle pääministeri pyytäen saapumaan valtioneuvostoon, johon oli kutsuttu myöskin muiden eduskuntaryhmien puheenjohtajat keskustelemaan Neuvosto-Venäjän kanssa käytävistä neuvotteluista. Kokouksessa, joka kesti parin tunnin ajan, ilmoitti pääministeri, että hallitus oli halunnut eduskuntaryhmien puheenjohtajille tiedoittaa tähän asti käytyjen neuvottelujen kulun kuullakseen samalla, mitä asiasta eduskuntapiireissä ajateltiin. Katsoen asian arkaluontoisuuteen ja käytävien neuvottelujen menestykselliseen hoitamiseen piti hallitus, niinkuin pääministeri ilmoitti, välttämättömänä, että keskustelua asiasta ei levitetäisi laajemmalle pohjalle. Kokouksessa allekirjoittanut puolestaan lausui tyydytyksensä siitä, että asiassa oli otettu yhteys eduskuntapiirien kanssa, mutta piti samalla välttämättömänä, että eduskuntaryhmien puheenjohtajille, ennenkuin he asiasta voisivat mitään lausua, oli varattava tilaisuus neuvotella siitä joko ryhmänsä valtuuskunnan jäsenten tai puoluejohtonsa jäsenten taikka molempien kanssa. Sen jälkeen kun kokouksessa oli seikkaperäisesti tehty selkoa Neuvosto-Venäjän vaatimuksista, neuvottelujen kulusta ja hallituksen

laatimasta uudesta ehdotuksesta neuvottelujen pohjaksi, ilmoitettiin hallituksen taholta, että asiasta voitaisiin ryhmien puheenjohtajien toimesta neuvotella suppeassa piirissä, lähinnä ryhmien valtuuskuntien jäsenten kanssa, mutta tehostettiin edelleen nimenomaan sitä, ettei keskusteluja olisi vietävä laajemmalle pohjalle, koska tämä seikka olisi omiaan vaikeuttamaan neuvottelujen kulkua. Kun ilta oli jo myöhäinen ja kun useat ryhmän valmistavan valiokunnan jäsenet olivat lähteneet pois kaupungista ja kun kokouksen aikaansaaminen aikaisin aamulla sunnuntaina näytti vaikealta sekä kun uusi kokous valtioneuvostossa oli määrätty kello kolmeksi samana päivänä, ei allekirjoittaneella ollut muuta keinoa kuin koettaa saada kokoon ne valmistavan valiokunnan jäsenet, jotka saatavissa olivat, sekä asian tärkeyteen katsoen myöskin puoluetoimikunnan jäseniä. Kello 11 sunnuntai-aamuna kokoontui eduskunnan pankkivaliokunnan huoneeseen täten puolitoistakymmentä ryhmän valmistavan valiokunnan, puoluetoimikunnan ja hallituksen eräitä meikäläisiä jäseniä, joille Tanner teki seikkaperäisesti selkoa samoista asioista, joista oli keskusteltu valtioneuvostossakin pidetyssä kokouksessa. Laajan ja monipuolisen keskustelun jälkeen oli tämä kokous yksimielinen siitä, että hallituksen laatima ehdotus neuvottelujen pohjaksi Neuvosto-Venäjän kanssa oli hyväksyttävä. Samalla pidettiin luonnollisena, että asia loppuvaiheessaan oli tuleva eduskunnan päätettäväksi. Kun sen jälkeen kello kolme kokoonnuttiin jälleen valtioneuvostossa, ilmoitin kokouksessa lyhyesti niiden neuvottelujen tuloksen, josta oli sovittu useiden valmistavan valiokunnan ja puoluetoimikunnan jäsenten välisessä neuvottelussa. Myös muiden eduskuntaryhmien puheenjohtajien taholta annettiin asiasta hallitukselle tietoja ryhmien kannasta ja voitiin lopuksi todeta, että eri tahoilta tulleet ilmoitukset olivat kaikessa oleellisessa yhtäpitävät, mikä tosiasia luonnollisesti oli Moskovaan lähteville neuvottelijoille tervetullut evästys."

Selostus todettiin saaduksi ja merkitään pöytäkirjaan.

Lähte 1 ryhmän pöytäkirja 8/10-39

S o s i a l i d e m o k r a t t i s e n ryhmän valmisteluvaliokunnalle.

Saattamalla täten ryhmän valmisteluvaliokunnan tietoon, että Viipurissa ja ympäristössä, sekä kuulemani mukaan Vuoksenlaaksossa on viime kuluneen viikon maanantaina pidätetty entisen kommunistiseen puolueeseen epäiltyjä henkilöitä. Puhuttelin eräitä pidätetyistä, jotka kertoivat joutuneensa maanantaina pidätetyksi, samana päivänä heidät puettu vanginpukuihin, vielä tiistain aamuna toisten pidätettyjen pukemista jatkettiin. Sitten keskiyöllä annettu omat puvut ja toimitettu jonkinlainen muodollinen kuulustelu, jonka jälkeen vapautettu. Kuitenkin pidätetyt käsityksensä mainitsi, että on varmana tarkoituksena ollut pidättä pitemmältä, koska puvut vaihdettiin, mutta mahdollisesti jostain annetulla määräyksellä tai tarkistetulla päätöksellä vapautettu. Kuuleman mukaan Vuoksenlaaksossa pidätetyksi määrättyjen naisten kesken on sähköhdys saattanut vakavaa sairautta. Kun yleensä epäillään, että tämänlaiset toimenpiteet saattaa olla lähtöisin jonkinlaisen sisärenkaan määräyksistä, eikä olisi mitenkään tekemisissä hallinnollisten määräysten kanssa. Siksi katson velvollisuudekseni asian saattaa ryhmän valmisteluvaliokunnan tietoon ja ~~mark~~ harkintaan. Eikö ole syytä kääntyä Herra Sisäasianministerin puoleen, onko hän tietoinen edellämainituista toimenpiteistä ja mistä sellaiset ohjeet on annettu. Koska ilmankin mainituilla paikkakunnilla vallitsee kansalaisten kesken tavatoin levottomuus, sanotunlaiset menettelyt lisää levottomuutta ja hermostuneisuutta, on asiaan tarpeellista mielestäni puuttua vakavasti.

Kunnioituksella Helsingissä lokakuun 30 päivänä 1939.

Jukka Pyy

~~Stallone~~
~~Hattaristi~~ Ryhmän puheenjohtaja + ~~lausuma~~

~~Hinnasto~~

~~Puheenjohtaja~~ ~~Hakkarinen~~ ~~P.~~

~~Kassa~~

~~Pyy~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

~~Hakkarinen~~

2 §.

Poliittiset pidätykset.

Keskusteltiin ryhmän jäsenen P y y n lähettämän kir-
jelman perusteella valtiollisen poliisin nykyisen tilanteen
johdosta toimittamista poliittisista pidätyksistä. (Liite 1)

Puheenjohtaja ilmoitti, että asian johdosta on jo sekä
meikäläisten hallituksen jäsenten että ryhmän puheenjohtajan
taholta ryhdytty eräisiin toimenpiteisiin. Toveri Tanner
on ilmoittanut, että hän tulee eroamaan hallituksesta el-
lei asiaa saada korjatuksi. Ryhmän puheenjohtaja soitti
pääministerille ja ilmoitti, että ellei asiaa korjata mei-
käläiset eroavat hallituksesta. Tämän jälkeen onkin halli-
tus puuttunut asiaan.

Nokelainen: Kertoi pidätyksistä Vuoksenlaaksossa.

Lehtokoski: Ehdotti valittavaksi toimikunnan, joka
tutkisi nyt käsiteltävänä olevaa asiaa.

Andersson, K.: Kertoi pidätyksistä Kotkassa. Osa pidä-
tetyistä on toiminut paljon horjumattomammin nykyisen hal-
lituksen puolesta kuin heidän pidättäjänsä. Siellä olisi
pitänyt vangita nämä pidättäjät. Kannatti Lehtokosken eh-
dotusta.

Komu: Pidätyksiä on toimitettu muuallakin kuin Itä-
Suomessa, mm täällä Helsingissä. Pidätettyjä on kohdeltu
täällä Helsingissä siten, että heidät on ensin pakoitet-
tu riisumaan vaatteet päältä ja sen jälkeen heidän on
ollut mentävä kylmää vettä sisältävään altaaseen muka pe-
seytymään. Sitten on seurannut muodollinen kuulustelu ja
lopuksi heidät on päästetty vapaaksi. Kannatti Lehtokos-
ken ehdotusta.

Pyy: Kertoi pidätyksistä Viipurissa. Sanoi asian joh-
dosta kääntyneensä sisäministerin puoleen. Mainitsi tässä
yhteydessä eräästä toisesta seikasta: Viipurin kaupunkiin
pääsee tulemaan vapaasti, mutta sieltä ei pääse poistu-
maan itäpuolella oleviin maaseutupitäjiin ilman erikoista
todistusta. Rajaseutupassi ei tähän riitä.

Kääriäinen: Poliittisiin pidätyksiin on kiinnitettävä
huomiota. Henkilökohtainen vapaus on turvattava. Kannatti
Lehtokosken ehdotusta.

Wiik: Tapahtuma on merkinä siitä, miten käy tällai-

sisäoloissa. Jos yksi ja toinen herää huomaamaan mihin ollaan menossa, niin se on hyvä asia. Kekkonen on henkilö, joka pitäisi vapauttaa hallituksen jäsenyydestä. Toimikunnan, jonka asettamisesta on tehty ehdotus, pitäisi ottaa selvä siitä, mikä osuus sisäministeri Kekkosella on näihin pidätyksiin.

Welling: Työläisten vangitsemisesta on tehtävä loppu.

Salmela-Järvinen: Kannatti Lehtokosken ehdotusta. Puhui tämän jälkeen erästä toisesta asiasta: vapaan huollon järjestämisestä ja työläisten osallistumisesta tähän toimintaan.

Keskustelun päätyttyä päätettiin valita toimikunta asiaa selvittämään. Toimikuntaan valittiin Pekkala, Reinikainen, Lehtokoski ja Lonkainen.

Toimikunnan tultua valituksi puhui

Lumme eräistä liiallisuuksista, joihin väestösuojelussa on Tampereella menty.

Raunio: Kiinnitti huomiota puhelinsensuuriin, jota mm Forssan seuduilla harjoitetaan.

Kilpi: Huomautti, että toimikunta ei voi hoitaa monia kysymyksiä. On käännettävä paikallisten viranomaisten puoleen.

Päätettiin tämän jälkeen, että toimikunta hoitaa poliittisia pidätyksiä koskevan asian.

V a k u u d e k s i :

Heikki Raunio
Puheenjohtaja.
Heikki Aattela
Sihteeri.

T a r k i s t e t t u :

Juha Huittinen *Heikki Simonen*

P ö y t ä k i r j a

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän valmistavan valiokunnan ja puoluetoimikunnan yhteisestä kokouksesta, joka pidettiin ryhmähuoneessa eduskuntatalossa 7 p:nä marraskuuta 1939. Kokous alkoi klo 14,25. Saapuvilla olivat: Aaltonen, Andersson, G., Bryggari, Harvala, Kilpi, S.K., Komu, Kulovaara, Kuusisto, Lehtokoski, Lepistö, Linna, Lonkainen, Pekkala, Peltonen, O., Reinikainen, Räisänen, Syrjänen, Tolonen, Welling, Wiik ja Aattela sekä ministerit Fagerholm, Salmenoja, Salovaara ja Voionmaa. Puhetta johti Pekkala ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Selostusta Suomen ja Neuvosto-Venäjän välillä käytävistä neuvotteluista.

Puheenjohtaja P e k k a l a selosti kokoukselle Suomen ja Neuvosto-Venäjän välillä käytäviä neuvotteluja. Puheensa alkuosassa puhuja käsitteli Neuvosto-Venäjän Suomelle esittämiä vaatimuksia. Karjalan Kannakselta vaatii Neuvosto-Venäjä luovutettavaksi sellaisen osan kannasta, joka muodostuisi siitä, jos raja vedettäisiin Lipolan kylästä Koiviston kauppalan eteläiseen reunaan asti. Edelleen vaatii Neuvosto-Venäjä luovutettavaksi seuraavat Suomenlahdella olevat saaret: Suursaari, Seiskari, Lavansaari, Tytärsaari ja Koivisto sekä pohjoisessa Kalastajasaarenon läntiset osat. Vielä vaatii Neuvosto-Venäjä, että Suomi vuokraisi 30 vuodeksi Hangon sataman ja sataman ympärillä 5-6 meripenikulman säteellä etelään ja itään sekä 3 meripenikulman säteellä länteen ja pohjoiseen olevan alueen rannikotykistöllä varustetun meritukikohdan luomiseksi. Tälle alueelle Neuvosto-Venäjä sijoittaisi 1 jalkaväkirykmentin, 2 ilmatorjuntapatteristoa, 2 lentokonerykmenttiä ja 1 hyökkäysvaunupataljoonan, kaikkiaan ei 5000 miestä enempää. Edelleen vaatii Neuvostoliitto molempien puolisten Karjalan Kannaksella sijaitsevien, Suomen-Neuvostoliiton rajaa pitkin kulkevien linnoitettujen vyöhykkeiden hävittämistä, jättämällä rajalle tavanmukaiset rajavartioujoukot. Nämä ovat päävaatimukset.

Alueluovutuksia vastaan antaisi Neuvostoliitto Suomelle Repolan-Porajärven piirissä 5.529 km² suuruisen alueen, joka

olisi noin kaksi kertaa niin suuri kuin mitä Neuvostoliitto Suomelta saisi. Neuvostoliitto ei myöskään vastustaisi Ahvenanmaan saarten linnoittamista, mikäli se tapahtuisi Suomen omilla voimilla.

Suomen hallitus ei ole sellaisenaan voinut hyväksyä Neuvostoliiton vaatimuksia. Karjalan Kannakselta ei ole katsottu voitavan luovuttaa niin suurta aluetta kuin Neuvostoliitto vaatii. Suursaarta ei ole haluttu kokonaan luovuttaa Neuvostoliitolle, samoin ei myöskään ole katsottu voitavan suostua antamaan Kalastajasaarennosta niin paljon kuin vaaditaan. Hangon vuokraamista laivastotukikohdaksi on jyrkästi vastustettu.

Tämän jälkeen puhuja selosti omaa kantaansa. Hän ilmoitti valtioneuvostossa pidetyssä neuvottelussa, että, keskusteltuaan asiasta useiden v.v:n ja ptk:n jäsenten kanssa, hallituksen uusi ehdotus neuvottelujen pohjaksi Neuvosto-Venäjän kanssa tuntui hyväksyttävältä, mutta katsoi samalla, että, ellei tällä pohjalla sopimusta aikaansaataisi, neuvotteluja ei olisi katkaistava.

Samalla puheenjohtaja tahtoi evästyksenä neuvottelijoille mainita, eräiden asiassa käytettyjen puheenvuorojen johdosta, että neuvottelijoiden oli neuvottelut niin hoidettava, että sota tulisi vältetyksi.

Ryhmän puheenjohtaja ilmoitti myös pitävänsä tärkeänä, että asia kokonaisuudessaan aivan ensi tilassa saatettaisiin eduskuntaryhmien käsiteltäväksi.

Pääministeri on äskettäin ilmoittanut, että asia olisi vielä joitakin päiviä pidettävä verraten suppean piirin tiedossa.

Puheenjohtaja kertoi vielä, että Neuvostoliiton taholta on nyt jonkin verran vähennetty vaatimuksia, mutta että sillä taholla edelleenkin pidetään kiinni Koi-viston eteläisen saaren luovuttamisesta ja Hangon vuokraamisesta tai vaihtoehtoisesti seuraavien saarten vuokraamisesta: Hermansö-Koö-Hästö- Busö ja Lappohjan sata-ma-alue (jota siltä taholta on alunperinkin vaadittu) Kalastajasaarentoa koskevaa vaatimustaan on Neuvostoliitto sikäli supistanut, että se tyytyisi Kalastajasaarennon pohjoisosaan.

Lopuksi puhuja selosti eri ryhmien puheen-

johtajien kanssa käytyjä keskusteluja.

Syrjänen: Asia on sellainen, ettei se keskustelusta parane.

Komu: Rajalla olevat reservin kertausharjoituksiin kutsutut ovat lähettäneet sellaisia terveisiä, että neuvotteluja olisi kiirehdittävä.

Pekkala: Mainitsi, että Saksan taholta on ilmoitettu, että ellei Suomen taholta tehdä myönnytyksiä, niin Saksa aloittaa sanomalehtitaistelun Suomea vastaan.

Lepistö: Huomautti, että rajalla olevat reservin kertausharjoituksiin kutsutut luottavat hallitukseen.

Räisänen: Yleinen mielipide, sikäli kun se nykyoloissa tulee esiin, tuntuu olevan sellainen, että Hangosta ei olisi luovuttava. Jos neuvottelut vielä pitkänkin ajan jatkuvat, olisi rajalla olevia reservin kertausharjoituksiin kutsuttuja päästettävä kotiin, koska nykyistä pienempi puolueettomuusvartio näyttäisi riittävän.

Peltonen, O.: Hankoniemestä ei olisi missään tapauksessa luovuttava. On erittäin vaikeata luovuttaa myöskään Saarenpäätä, mutta äärimmäisessä tapauksessa tähän kuitenkin voitaisiin mennä. Jossakin ryhmäkokouksessa olisi ryhmän jäsenille selostettava puolustusmahdollisuuksiamme.

Wiik: Antoi tunnustuksensa ryhmän puheenjohtajalle siitä, että tämä oli hallitukselle ilmoittanut, että rauhaan on pyrittävä. Oli sitä mieltä, että neuvotteluissa on jo tapahtunut niin paljon lähentymistä, että sopimukseen voitaisiin päästä. Ei nyt ole kysymys siitä, mitä me tahdomme. Huomautti, että Neuvostoliitto käyttäisi Lappohjassa olevaa tukikohtaansa Saksaa vastaan. Rauha on tehtävä, vaikkapa myönnytyksilläkin. Mikään valtio ei tule meitä auttamaan, jos joudumme sotaan Neuvostoliiton kanssa. Jos joudumme sotaan, ei ole sanottu, että saamme tehdä rauhan. Sapolin kalistelua ei nyt ole harjoitettava.

Voionmaa: Huomautti Lappohjan sotilaallisesta merkityksestä, sieltä käsin voidaan hallita myöskin Hankoa. Uskoi, että Neuvostoliitto luopuu Hangosta. Ilmoitti, että Karjalan Kannaksella suoritettut linnoitustyöt on tehty belgialaisten asiantuntijain suunnitelmien mukaisesti. Esitti eräitä sotilaallisia tietoja.

Harvala: Yleisradion yltiöisänmaallista kiihoitusta olisi hillittävä. Tämä on vakava asia ja siihen on hallituksessa

olevien toveriemme kiinnitettävä erikoista huomiota ja ryhdyttävä asianmukaisiin toimenpiteisiin.

Reinikainen: Ehdotti, että kokous toteaisi seuraavaa:

että Sosialidemokraattinen Eduskuntaryhmä on puheenjohtajansa Pekkalan kannalla;

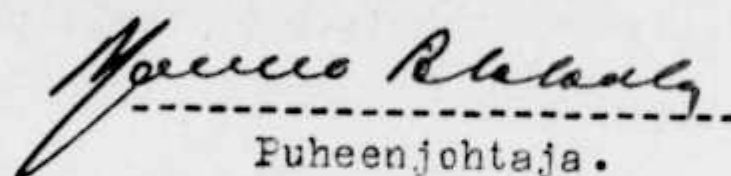
että ryhmä luottaa hallituksen toimenpiteisiin;

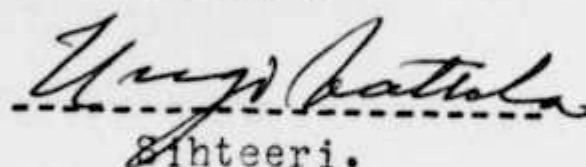
että yleisradiossa harjoitettua kiihoitusta on hillittävä, ja

että puolueettomuutemme turvaamiseksi toimeenpantu ylimääräisiin reservin kertausharjoituksiin kutsuminen on ollut tärkeätä.

Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

V a k u u d e k s i :

Puheenjohtaja.

Sihteeri.

P ö y t ä k i r j a

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän valmistavan valiokunnan kokouksesta, joka pidettiin ryhmähuoneessa eduskuntatalossa 9 p:nä marraskuuta 1939. Saapuvilla olivat: Bryggari, Komu, Kulovaara, Lehtokoski, Lepistö, Linna, Lonkainen, Pekkala, Peltonen, O., Rantala, Reinikainen, Räisänen, Tolonen, Welling, Wiik ja Aattela sekä ministeri Salovaara ja puoluetöimikunnan edustajana puoluesihteerit Aaltonen sekä S.K. Kilpi ja kutsuttuna ryhmän jäsen Lehtonen. Puhetta johti Pekkala ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Asetus eräistä valtakuntaa vahingoittaviin painokirjoituksiin kohdistuvista toimenpiteistä.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen perustuslakivaliokunnassa parhaillaan käsiteltävänä olevaan hallituksen antamaan asetukseen eräistä valtakuntaa vahingoittaviin painokirjoituksiin kohdistuvista toimenpiteistä.

Lonkainen: Selosti asetuksen sisältöä ja asetuksen käsittelyä perustuslakivaliokunnassa. Valiokunnassa on ilmennyt sangen voimakasta vastustusta. Erikoista huomiota on kiinnitetty sanoihin "tai muita sen elinetoja", joiden poistamista on pidetty suotavana.

Lepistö: Piti tarpeellisena asetuksen julkaisemista. Sellainen on tarpeen eräiden voimien hillitsemiseksi.

Reinikainen: Sanoja "tai muita sen elinetoja" ei pitäisi asetuksessa olla.

Peltonen, O.: Hyväksyi asetuksen.

Wiik: On kysymys mielipiteitten vainosta. Vallan täydellisyys houkuttelee käyttämään sitä väärin. Oli asetuksen kumoamisen kannalla.

Aaltonen: Huomautti että asetuksen sanamuotoa ei eduskunta voi muuttaa, se on joko hylättävä tai hyväksyttävä sellaisenaan. Olisi ikävää antaa asetuksen hylkäämisellä hallitukselle takapotku. Huomautti, että asetusta voi tulla kumoetuksi, jos ryhmä asettuu sille kannalle. Nykyään on sellaisia voimia liikkeellä, joita vastaan hallitus täl-

laista asetusta tarvitsee, esim. siinä tapauksessa, että Suomen ja Neuvostoliiton välillä saadaan sopimus aikaan.

Salovaara: Huomautti siitä, että hallituksen istunnossa kukaan meikäläinen ministeri ei ole pannut vastalauseita asetuksen sanamuotoa vastaan. Kun joudutaan tekemisiin sellaisten koirien kanssa, jotka sekä haukkuvat että purevat, on hallitukselle annettava valtuuksia hoitaa asioita.

Bryggari: Halusi todeta, että armeijassa on upseereita, jotka eivät ole kansanvaltaisessa mielessä arvostaen luotettavia.

Keskustelun päätyttyä päätettiin ryhmäkokoukselle ehdottaa, että ryhmä olisi asetuksen hyväksymisen kannalla.

2 §.

Laki eräänlaisen omaisuuden sotavakuutuksesta.

Keskusteltiin hallituksen esityksestä laiksi eräänlaisen omaisuuden sotavakuutuksesta.

Lehtonen: Selosti esityksen sisältöä sekä asian käsittelyä lakivaliokunnan asianomaisessa jaostossa. Kaikki tähän asti kuullut asiantuntijat ovat olleet kielteisellä kannalla. Jaostossa ollaan sitä mieltä, että laki olisi määrättävä olemaan voimassa vain yhden vuoden ajan. Esitti vielä eräitä yksityiskohtia jaoston ehdotuksista.

Pekkala: Huomautti, että v.v. ja ryhmän jäsenten on vielä vaikeata määrätä kantaansa esityksen suhteen. Tuntuu siltä niinkuin hallituksen esitys tukisi vain suurpääoman omistajien etuja.

Reinikainen: Tässä vaiheessa ei asian johdosta voida tehdä päätöstä.

Aaltonen: Puoluetoimikunnalle on Vuoksenlaaksoista eräs työväenyhdistys lähettänyt kirjelmän, jossa tiedustellaan tuleeko hallitukselta esitystä sotavakuutuksen järjestämisestä. Asia on tärkeä myöskin pieneläjäin kannalta. Valiokunnalle olisi annettava evästyks, että laki olisi koetettava saada mahdollisimman hyväksi.

Komu: Eikö lakiin voitaisi ottaa määräystä, joka velvoittaa luotonantajat osallistumaan kustannuksiin? Esitys olisi hyväksyttävä.

Kulovaara: Edustaja Salmialan eduskunnassa tekemille huomautuksille on annettava merkitystä.

Keskustelun päätyttyä päätettiin, että tässä asiassa on koetettava toimia vähävaraisten etujen mukaisesti. Asia voidaan ottaa myöhemmin uudelleen v.v. ja ryhmässä käsiteltäväksi.

3 §.

Lomanpyyntöjä.

Wirtanen pyysi lomaa eduskuntatyöstä marraskuun 15-22 päivien väliseksi ajaksi.

Malmivuori pyysi lomaa eduskuntatyöstä marraskuun 10 päiväksi.

Pyyntöjä puolletaan.

4 §.

Valistustilaisuuksien järjestäminen.

Puoluesihtööri Aaltonen ilmoitti, että puoluetoimistosta on lähetetty kirjelmä kaikille puolueen piiritoimistoille ja siinä kehoitetaan piiritoimikuntia ryhtymään toimenpiteisiin erilaisten valistustilaisuuksien, kuten juhlien, puhetilaisuuksien, kokouksien yms järjestämiseksi työväentaloille ym. Toivoi, että ryhmän jäsenet menisivät puhumaan näihin tilaisuuksiin.

Ilmoitus esitetään ryhmälle.

5 §.

Toimenpiteet kansan ravintokysymyksen järjestämiseksi.

Keskusteltiin kansan ravinnon saannin turvaamisesta nykyisessä tilanteessa.

Lehtokoski: Hallituksen meikäläisten jäsenten huomiota olisi kiinnitettävä kansan ravintokysymyksen järjestämiseen ja ravinnon saannin turvaamiseen nykyisen tilanteen vallitessa.

Lepistö: Ehdotti, että valittaisiin lähetystö, joka ryhmän puolesta kävisi kansanhuoltoministerin puheilla.

Asiasta puhuivat vielä Räisänen, Lehtokoski ja Lepistö.

Keskustelun päätyttyä päätettiin ryhmäkokoukselle ehdottaa, että ryhmä valitseisi lähetystön, joka ryhmän puolesta kävisi asiasta puhumassa kansanhuoltoministerille, ja että lähetystöön valittaisiin Reinikainen, Lehtokoski ja Aattela.

6 §.

Työmäärärahat.

Keskusteltiin vuoden 1940 talousarvioon sisältyvien työmäärärahojen riittäväisyydestä.

Bryggari: Huomautti, että vuoden 1940 talousarviosta on hallituksen uuden esityksen perusteella poistettu työmäärärahoja yli 400 miljoonaa markkaa. Tämä on varsin huolestuttava seikka. Joudutaan vaikeuksiin kun ylimääräisissä reservin kertausharjoituksissa olevat kotiutetaan. Pyysi ohjeita miten tässä asiassa olisi meneteltävä.

Pekkala: Totesi, että talousarviota on vaikea saada kokoon. Menoissa olisi vieläkin saatava vähennyksiä noin 200 miljoonaa markkaa.

Salovaara: Ei tilanne ole niin huono kun miksi se on kuvattu. Uskoi, että työttömyyskysymys voidaan hoitaa. Työttömyysmäärärahat nousevat 350 miljoonaan markkaan. Myöskin puolustuslaitoksen budjetissa on työmäärärahoja noin 200 miljoonaa markkaa.

Asia otetaan myöhemmin ryhmässä esille.

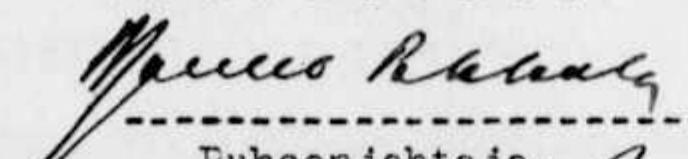
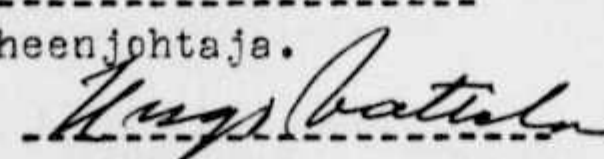
7 §.

Radion hankkiminen ryhmälle.

Lepistö: Ehdotti, että ryhmälle hankittaisiin radio.

Lyhyen keskustelun jälkeen päätettiin, ettei ainakaan tällä kertaa ryhmälle hankita radiota.

V a k u u d e k s i :

Puheenjohtaja.

Sihteeri.

Pöytäkirja

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän kokouksesta, joka pidettiin ryhmähuoneessa eduskuntatalossa 9 p:nä marraskuuta 1939. Nimenhuutoa ei toimitettu. Puhetta johti Pekkala ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Lähetystön selostus.

Lokakuun 30 p:nä pidetyssä ryhmäkokouksessa valitun lähetystön, joka kävi sisäministerin puheilla poliittisten pidätysten johdosta, puolesta esitettiin kokoukselle selostus.

Selostuksesta ilmeni, että lähetystön taholta ilmoitettiin sisäministerille ryhmän huolestuminen pidätysten johdosta sekä lausuttiin, että ryhmä ei halua vastustaa todellisten rikksellisten pidättämistä, mutta se ei voi hyväksyä mielipiteitten johdosta toimeenpantavia pidätyksiä. Lähetystön puolesta tov. Lonkainen selosti sisäministerille eräitä yksityisiä tapauksia, joita ei voi mitenkään käsittää. Lähetystön taholta tiedusteltiin myöskin sitä kenen toimesta pidätykset oli toimeenpantu. Tiedusteluun oli sisäministeri vastanut, että ne olivat tapahtuneet hänen vastuullaan, sillä hän oli puhelimitse asiasta keskustellut valtiollisen poliisin päällikön kanssa. Hän väitti, että aiheen pidätyksiin olisi antanut se, että oli suoritettu eräitä sabotaashitekoja. Hän oli myöskin väittänyt, että vangitsemiset olisi voitu suorittaa ilman hallituksen taholta annettua suostumustakin. Hän oli kuitenkin valittanut sitä, että pidätyksiä oli tapahtunut liian paljon, kaikkiaan 272. Valtaosa pidätetyistä on sittemmin vapautettu, nähtävästi meidän taholtamme tulleen painostuksen johdosta. Pidätettyinä on vielä 13. Lähetystö sai sellaisen käsityksen, että sisäministeriä oli asian johdosta hallituksen taholta tukistettu. Lopuksi oli lähetystön taholta sisäministerille vakavana toivomuksena esitetty, että vastaisuudessa ei enää tällaista saisi tapahtua.

Selostus hyväksyttiin keskustelutta.

Asetus eräistä valtakuntaa vahingoittaviin painokirjoituksiin kohdistuvista toimenpiteistä.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen perustuslakivaliokunnassa parhaillaan käsiteltävänä olevaan hallituksen antamaan asetukseen eräistä valtakuntaa vahingoittaviin painokirjoituksiin kohdistuvista toimenpiteistä.

Valmistava valiokunta ehdotti, että ryhmä olisi asetuksen hyväksymisen kannalla.

Wiik: On taas tapahtunut, että hallituksen taholta ei ennen asetuksen antamista asetettu yhteyteen ryhmän kanssa. Ei ole tapahtunut sellaisia rikoksia, jotka aiheuttaisivat tällaisen asetuksen. Asetuksella tahdotaan tukahduttaa sananvapautta. Ei ole väitettykään, että lakia olisi rikottu. Huomautti siitä, että Mäntsälän kapinan aikana annettu asetukset pysyi kauan aikaa voimassa sen jälkeenkin kun sitä ei enää tarvittu. Asetus olisi kumottava.

Toivonen: Kannatti asetuksen hyväksymistä vaikka se onkin vaarallinen sisällöltään. Huomautti, että armeijan laulukirjassakin on eräitä sopimattomia lauluja.

Peltonen, O.: Aika on niin vakava, että hallitus on tuettava myös sanomalehdistöön nähden. Jos Venäjän kanssa saadaan aikaan sopimus, täytyy olla keinoja arvostelun kurissapitämiseen.

Koponen: On vaikea hylätä asetusta, koska hallitus on sen yksimielisesti hyväksynyt.

Andersson, K.: Asia näyttää olevan arempi kuin moni luuleekaan. Aikaisempina vuosina on meikäläisiä lehtiä kuritettu varsin ankarastikin. On varottava sellaisia hallinnollisia toimenpiteitä, jotka antavat aiheetta mielivaltaisuuteen.

Lumme: Perusteli asetuksen välttämättömyyttä nykyisissä oloissa. Voisi alkaa ankara ajojahti niitä vastaan, jotka joutuvat tekemään sopimuksen Neuvo-to-Venäjän kanssa.

Ampuja: Asian käsittelyllä ei ole kiirettä, koska asetukset on voimassa niin kauan kun eduskunta ei ole sitä kumonnut. Perustuslakivaliokunnassa olevien

meikäläisten olisi saatava lykättyksi asian käsittely.

Kivisalo: Myönsi että Wiikin ja Anderssonin esittämissä epäilyissä on perää, mutta oli kuitenkin asetuksen hyväksymisen kannalla. Se kirjoittelu, joka alkaisi sopimuksen teon jälkeen, ylittäisi varmaankin monin kerrin sen mitä on kirjoitettu "Tarton häpeärauhasta".

Salovaara: Huomautti, että hallituksessa on jäseninä kolme sanomalehden päätoimittajaa. He eivät voine varsin kuristavia määräyksiä lehtiä kohtaan hyväksyä. Edessä olevien tapauksien vuoksi asetukset on tarpeelliset.

Räisänen: Asetus on avoin valtakirja tehdä melkein mitä tahansa. Asetusta tulisi käyttää myöskin työväen sanomalehdistöä vastaan. Lehtiä voidaan pitää kurissa jo voimassa olevien lakien avulla. Huomautti, että nykyinen oikeusministeri on aikaisemmin ollut tällaisista säädistä vastaan. Työväen asia kärsii tällaisesta asetuksesta. "Muita elinetoja" koskeva kohta antaa mahdollisuudet hyvin laajaan tulkintaan. Vastusti asetuksen hyväksymistä.

Welling: Puhui asetuksen hyväksymisen puolesta.

Kajala: Kertoi erästä Simojoen kirjoituksesta. Hallituksella täytyy olla valtuuksia.

Peltonen, M. H.: Kummeksui mörköjen pelkääjiä. Kannatti v.v. ehdotusta.

Erich: Tällaisia asioita ei olisi annettava tuomioistuinten ratkaistavaksi. Valtioneuvosto omaa suuremman harkintakyvyn niiden käsittelemiseen.

Keskustelun päättyttyä hyväksyttiin v.v. ehdotus.

Toimenpiteet kansan ravinnon saannin turvaamiseksi.

Keskusteltiin kansan elintarvikkeiden saannin turvaamisesta nykyisen tilanteen vallitessa.

Valmistava valiokunta ehdotti, että asian johdosta lähetettäisiin lähetystö kansanhuoltoministerin puheille ja että lähetystöön valittaisiin Reinikainen, Lehtokoski ja Aattela.

Lehtokoski: Selosti asiaa. Erikoista huomiota olisi nykyisessä tilanteessa kiinnitettävä eräiden tärkeiden ravintoaineiden saannin turvaamiseen.

Pyy: Toivoi, että lähetystö kiinnittäisi huomiota

siihen, että esim. Viipurin läänissä on reservissä olevien omaisten avustus määrätty kovin alhaiseksi.

Asiasta puhuivat vielä Kivisalo ja Raatikainen, J. Keskustelun päätyttyä hyväksyttiin v.v. ehdotus.

4 §.

Valistustilaisuuksien järjestäminen.

Puoluesihteri Aaltonen ilmoitti, että puoluetoimistosta on lähetetty kirjelmä kaikille puolueen piiritoimistoille ja siinä kehoitetaan piiritoimikuntia ryhtymään toimenpiteisiin erilaisten valistustilaisuuksien, kuten juhlien, puhetilaisuuksien, kokouksien yms järjestämiseksi työväentaloille ym. Toivoi, että ryhmän jäsenet menisivät puhumaan näihin tilaisuuksiin.

Merkittiin tiedoksi.

5 §.

Lomanpyyntöjä.

Wirtanen pyysi eduskuntatyöstä lomaa marraskuun 15-22 päivien väliseksi ajaksi.

Malmivuori pyysi lomaa eduskuntatyöstä marraskuun 10 päiväksi.

Pyyntöihin suostuttiin v.v. ehdotuksen mukaisesti.

6 §.

Helsingin Sosialidemokraattisen Keskusteluseuran ylioppilasjaoston kirjelmä.

Esiteltiin Helsingin Sosialidemokraattisen Keskusteluseuran ylioppilasjaoston ryhmän jäsenille lähettämä kirjelmä, jossa heitä pyydetään puhumaan eräisiin "Maan Turvan" järjestämiin tilaisuuksiin.

Merkittiin saapuneeksi.

V a k u u d e k s i :

Harjo Rauhala
Puheenjohtaja.
Heikki Aattela
Sihteeri.

T a r k i s t e t t u :

Jouko Piirithon *Heikki Aimonen*

P ö y t ä k i r j a

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän valmistavan valiokunnan kokouksesta, joka pidettiin ryhmähuoneessa eduskuntatalossa 16 p:nä marraskuuta 1939. Saapuvilla olivat: Bryggari, Hakkila, Komu, Kulovaara, Kuusisto, Lehtokoski, Lepistö, Lonkainen, Pekkala, Reinikainen, Räisänen, Syrjänen, Tolonen, Welling, Wiik ja Aattela sekä ministerit Salmenoja, Tanner ja Voionmaa ja puoluetoimikunnan edustajana puoluesihteri Aaltonen ja S.K. Kilpi. Puhetta johti Pekkala ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Lomanpyyntö.

Peltonen, O. pyysi lomaa eduskuntatyöstä marraskuun 17 päiväksi.

Pyyntöä puolletaan.

2 §.

Helsingin kaupungin olympiatoimiston kirjelmä.

Esiteltiin Helsingin kaupungin olympiatoimiston kirjelmä (Liite 1), jossa ryhmän jäseniä pyydetään osallistumaan sanotun toimiston järjestämään kiertokäyntiin, joka suuntautuu erinäisiin olympiakisojen urheilupaikoihin ja olympiakylään.

Kirjelmä saatetaan ryhmän jäsenten tietoon ja ryhmän sihteeri ottaa selvää ketkä ryhmän jäsenistä osallistuvat kiertokäyntiin.

3 §.

Ulkoministeriön selonteko Neuvostoliiton Suomelle esittämistä vaatimuksista.

Puheenjohtaja ilmoitti, että ryhmälle on saapunut ulkoministeriön selonteko Neuvostoliiton Suomelle esittämistä vaatimuksista. (Liitteenä ryhmän pöytäkirjassa 16/11-39)

Selonteko esitetään ryhmälle ja ministeri Tanner selostaa asiaa lähemmin.

4 §.

Erikkilän kirjelmä.

Esiteltiin erään Toivo Erikkilän ryhmälle ja sen jäsenille lähettämä kirjelmä, jossa kosketellaan viennin

säännöstelykysymystä. (Liite 2)

Merkittiin saaduksi ja saatetaan meikäläisten
valtiovarainvaliokunnan jäsenten tietoon.

5 §.

Ilmoitus lähetystön käynnistä kansanhuoltominis-
terin puheilla.

Marraskuun 9 päivänä pidetyssä ryhmäkokouksessa
valitun lähetystön jäsen Reinikainen ilmoitti, että lähe-
tystö on suorittanut tehtävänsä käymällä kansanhuoltomi-
nisterin puheilla.

Merkittiin tiedoksi ja päätettiin, että lähetys-
tö selostaa ryhmällä käyntiään jossakin kohta pidettävää
ryhmäkokousta seuraavassa kokouksessa.

6 §.

Ryhmälle saapuneiden laskujen hyväksyminen.

Päätettiin, että ryhmän ensimmäinen puheenjohtaja
hyväksyy ryhmän maksettavaksi esitetyt laskut.

V a k u u d e k s i :

Alfred Rönkä

Puheenjohtaja.

Uuno Kattila

Sihteeri.

Liite 1 v.v. pöytäkirjaan 16/11-39.

HELSINGIN KAUPUNGIN OLYMPIATOIMISTO

Sähkösoite: Olympia
Puhelin: 61 231 (Keskus)

Helsinki, 16 p. marrask. 19 39.

Sosiaalidemokraattisen Eduskuntaryhmän

Herra Puheenjohtajalle.

Koska joukko kansanedustajia on lausunut toivomukse-
naan saada nähdä erinäisiä Olympiakisojen urheilupaikkoja,
järjestetään perjantaina 17 p:nä marraskuuta heti Eduskunnan
istunnon jälkeen kiertomatka linja-autoilla

Soutustadionille,

Ratsastushalliin,

Maratonradalle,

Olympiakylään,

Olympiakisojen harjoituskentälle,

Uimastadionille,

Pallokentille ja

Stadionille.

Kiertomatkan jälkeen nautitaan kahvia stadionilla klo 16.30

Allekirjoittaneella on kunnia pyytää eduskuntaryhmänne
jäseniä osallistumaan matkaan.

Kunnioittaen

E. Frankell

Pyydän Teitä, Herra Puheenjohtaja, hyväntahtoisesti
ilmoittamaan vahtimestarille eteisessä montako edustajaa suun-
nilleen osallistuu matkaan.

Laki viennin säännöstelystä erinäisissä tapauksissa ja sen saavutukset.

Otsikollisen lain uudistamista jälleen esitettäessä, lienee ajankohtaista ja asiallistakin palata tämän samaisen lain tähänastisen täytäntöönpanon esilletuomiin ristiriitaisuuksiin, jopa suoranaisiin väärinkäytöksiinkin, jotka sinänsä saattavat tämän lain tarkoituksenmukaisuuden epäilyksenalaiseksi. Sisältähän tämäntapaisten epämääräisten lakien olemassaolo aina mahdollisuuksia ristiriitaisuuksiin muiden voimassaolevien maan lakien kanssa, mitä myös käytäntö nyt on eittämättömästi todistanut.

Kyseellisen lain nojalla antoi Valtioneuvosto asetuksella No. 439 joulukuun 30 päivältä 1936 Jämsän maastaviennin yksinoikeudeksi "Jämsänväijäin Yhdistys r.y." nimiselle todellisuudessa tämän harhauttavan nimenvarjoon kätkeytylle suljetulle yhtymälle. Annoessaan yksinoikeuttaan oli "yhdistyksen" ja sen kannattajain, m.m. Suomen Vientiyhdistyksen (nykyisin Ulkomaankauppaliitto) taholta vakuutettu, ettei se olisi mikään sulettu yhdistys, kuten siihenastinen käytäntö oli osoittanut, vaan voisi "yhdistykseen" päästä jäseneksi jokainen suomalainen liike ja yksityinen henkilö, joka täyttää sen sääntöjen määräykset. Tämän tahallisen ja valheellisen vakuutuksen arvon paljasti kuitenkin hyvin pian "yhdistyksen" hallinnon tammikuun 9 päivänä 1937 tekemä päätös, jolla se eväsi minulta toistamiseen jäseneksipääsyn. Jälestäpäin, ja tällöin Maatalousministeriön kehoituksesta koetti "yhdistyksen" hallinto parsia tätä päätöstään siten, että minulle tarjottiin jäsenyyttä vajaoikeuksilla. Koska tällainen päätös taasen on ristiriidassa yhdistyslain 15 § kanssa ja sellaisena mitätön, ei "yhdistyksen" kannassa ole tapahtunut olennaista muutosta myöhemminkään. Maatalousministeriön päätöksissä, jotka koskivat samaisia oikeuksia, on myös kumottu samainen yhdistyslain pykälä vedoten asetukseen No. 439. Täten on mainittu ministeriö suoranaisesti harhautunut Suomen hallitusmuodon vastaisiin ratkaisuihin. Viittaan prof. K.J. Ståhlbergin teokseen - Suomen hallintooikeus -.

Tekemieni valitusten käsittelyä on määrätietoisesti viivytelty ja on vielä tänään sellainen ratkaisuamattomana Ulkoasiainministeriön kauppapoliittisella osastolla, vaikka tämä anomukseni on jo kohta 2 vuoden vanha. Että tääkin on ristiriidassa maan hallitusmuodon kanssa, minun tarvinnee tuskin mainita. Herää vaan tästä syystä kysymys, mitä vaikuttimia on olemassa viranomaisten taholla tällaiseen menettelyyn ja katsoisin lähemmän tutkimuksen asiassa kannattavan, koska toisaalla eräs toinen "yhdistyksen" edesottaminen on tuonut päivän valoon kylliksi selviä toiseikkoja "yhdistyksen" toimintatavoista kannatuksen saavuttamiseksi. Tästä edesottamisesta vähän myöhemmällä.

"Yhdistyksen" omien sääntöjen 1 ja 9 § rikkomiset sen hallinnon ja osalta myös yleiskokousten taholta sekä toiminnan vastoin hyviä tapoja ovat edelleen merkittävät sen ansioluetteloon, eikä tietääkseni miltään taholta ole näihin vielä puututtu. Erikoista mainitsemista ansaitsee se "yhdistyksen" hallinnon edesottaminen, jossa se yhteistoiminnassaan sen ulkomaisten jäsenien eduksi on ryhtynyt juonitteluihin ulkomaisten samojen etupiirien kanssa Suomen kansalaisten etuja vastaan ja sitten käyttänyt tätä asiatonta ulkomaalaista sekaantumista meidän kaupallisiin sisäisiin asioihimme aseena sen hallinnossa valtaapitävän nurkkakunnan tahdon läpiajamiseen m.m. Maatalousministeriössä. Kruunun häikäilemättömyyden ja moraalilleen on sen hallinto asettanut toimenpiteellään nimittää sen toiminnan valvojaksi asetettu henkilö sen hyvin palkatun asiamiehen toimeen. Mitä maan hallitusmuoto sanoo tällaisesta virkamiehen palkitsemisesta ja kahden ristiriitaisen toimen hoitamisesta minun ei tarvinne mainita. Viittaan tässäkin yllämainittuun prof. Ståhlbergin teokseen. Asiaan eivät viranomaisemme ole vieläkään puuttuneet ja juttu on nyt maskeerattu siten, että kyseellisen henkilön konekirjoittajattaren nimi on vaihdettu pähenkilön nimen tilalle. Tämäkään ei muuta jo tapahtunutta lainrikkomista.

Mitä kyseellisen monopolijärjestelmän taloudelliseen puoleen tulee, jota "yhdistys" ja sen kannattajat erityisesti korostavat, niin on se ollut omiaan vaan parantamaan tuon nurkkakunnan ansioita noin 3 - 4 kertaiseksi, mutta sitävastoin vähentänyt sen vähävaraisten työläiskansaosan niinhysin suhteellisia kuin todellisia ansioita, jonka toimenä on tämän tavaran vientikuntoon saattaminen. Samoin on käynyt metsänomistajien ansioiden. Määrältään on vienti vaan taantunut ja uusien markkinoiden avaaminen tälle vientitavaraksi "yhdistyksen" harjoittaman hintapolitiikan johdosta estynyt; jopa on menetetty entisistäkin markkinoista tästä samaisesta syystä.

Kuten ylläesitetystä selviää on kyseellisen lain täytäntöönpanossa, sikäli kuin se koskee tätä yhtä ainoaa vientitavaraa, syntynyt vaikeita ristiriitoja muiden voimassaolevien lakien kanssa ja toiselta puolen se

on ollut omiaan esilletuomaan vaan korruptiomaisia toiminnan muotoja, joita maassamme jo periaatteellisista syistä pitäisi tarkimmin välttää. Toisaalta taasen on erinäisten virastojen suhtautuminen todistanut, että niiden kanta taloudellisiin ristiriitoihin on ollut joko ihan passiivista tai sitten toimittu ikäänkuin tuon yksinoikeutetun etupiirin asioiden valvojana, huolimatta esteenkölevistä lakipykälistä. Tätä toimintaa on m.m. puolustettu silläkin, ettei olisi olemassa mitään mahdollisuutta sekaautua "yhdistyksen" sisäiseen toimintaan. Maatalousministeriön päätös helmikuun 23 päivästä 1937.

Mikäli tunnen eduskunnassa aikoinaan lakia säädettäessä käytyjä lähetekeskusteluja, ei tällaisia ristiriitoja ole voitu edellyttää eikä hallituksen huomiota kiinnittää sellaisiin.

Rohkenen tästä syystä esittää, että sikäli kuin kyseellisen lain voimassaoloaikaa katsotaan tarpeelliseksi uudistaa, lakia täydennettäisiin siten, ettei sen nojalla mitään yksinoikeuksia kenellekään, yhtä vähän yksityisille kuin yhtymillekään, voitaisi luovuttaa, mikä asiantilajo sinänsä on ristiriidassa Suomen perustuslakienkin kanssa, minkä luullisin olevan selviön kaikille lain pyhyyttä nykyisenä väkivallan ja väkivallan aikakautena vartioivalle Suomen kansalaiselle. Erityisesti luullisin asiallisesti tehostaa sitä tosiseikkaa, että vaikeissa taloudellisissa oloissa elävien kansalaisten toimeentuloa olisi syytä puolustaa ja kohentaa, eikä kuten tuon kunnan "yhdistyksen" toiminnassa on esiintynyt huonontaa. Samoin luullisin olevan ajan hengen vaatimuksia suojella omien kansalaisten kaupallista toimintaa asiattomalta ulkomaiselta sekaantumiselta jo vastavuoroisuus periaatetta noudattaen, jonkalaisen toiminnan hyvällä syyllä voidaan katsoa kuuluvan taloudelliseen vakoiluun. Etuilemisella ei pitäisi olla meidän maaperällä enään mitään moraalistakaan pohjaa, sikäli kuin ajanmerkit eivät petä.

Helsingissä, 11 p:nä marraskuuta 1939.

Toivo Erikilä,

rekisteröidyn vientiliikkeen omistaja Helsingissä.

Pöytäkirja

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän kokouksesta, joka pidettiin ryhmähuoneessa eduskuntatalossa 16 p:nä marraskuuta 1939. Nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi: Andersson, G., Paasonen, Peltonen, O., Salmela-Järvinen ja Wirtanen. Puoluesihtööri Aaltonen oli myöskin kokouksessa saapuvilla. Puhetta johti Pekkala ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Lomanpyyntö.

Onni Peltonen pyysi lomaa eduskuntatyöstä marraskuun 17 päiväksi.

Pyyntöön suostuttiin v.v. ehdotuksen mukaisesti.

2 §.

Helsingin kaupungin olympiatoimiston kirjelmä.

Esiteltiin Helsingin kaupungin olympiatoimiston kirjelmä. (Liitteenä v.v. pöytäkirjassa 16/11-39.)

Merkittiin tiedoksi ja päätettiin v.v. ehdotuksesta, että ryhmän sihteeri ottaa selvää ketkä ryhmän jäsenistä osallistuvat kirjelmässä mainittuun kiertokäyntiin.

3 §.

Ulkoministeriön selonteko Neuvostoliiton Suomelle esittämistä vaatimuksista sekä Suomen Neuvostoliitolle esittämistä vastauksista ja vastaehdotuksista ja ministeri Tannerin antama selostus.

Puheenjohtaja ilmoitti, että ryhmälle on saapunut ulkoministeriön selonteko Neuvostoliiton Suomelle esittämistä vaatimuksista. (Liite 1. Sihteeri on myöskin liittänyt mukaan- liite 2- ryhmälle myöhemmin saapuneen ulkoministeriön selonteon Suomen Neuvostoliitolle esittämistä vastauksista ja vastaehdotuksista.)

Asiaa ryhtyi selostamaan valtiovarainministeri Tanner.

Aluksi puhuja selosti asian alkuvaiheita. Asia alkoi sillä, että lokakuun 5 päivänä ilmoitti Neuvostoliiton ulkoasiainkomissaari Molotov Suomen Moskovan-lähettilääl-

le, että Neuvostoliitto haluaisi kansainvälisen tilanteen ja sodan vuoksi ryhtyä neuvotteluihin Suomen hallituksen kanssa eräistä konkreettisista poliittisluontoisista kysymyksistä. Neuvottelut pyydettiin aloittamaan 7 päivänä lokakuuta. Suomen taholta tahdottiin jo heti alussa osoittaa, että ei haluta tanssia heidän pillinsä mukaan, joten neuvottelijoi- ta ei lähetetty lokakuun 7 päiväksi Moskovaan. Neuvotteli- joista keskusteltaessa päätettiin Suomen Tukholmassa ole- vaan lähettilääseen, valtioneuvos Paasikiveen. Hänen avus- tajikseen määrättiin jaostopäällikkö Nykopp ja eversti Paasonen.

Tämän jälkeen puhuja huomautti siitä, että eräät nyt neuvotteluissa esille tulleet kysymykset olivat ol- leet käsiteltävänä jo Tarton rauhansopimusta tehtäessä. Vuodesta 1938 lähtien on Neuvostoliiton taholta puhuttu eräiden Suomenlahdella olevien saarien luovuttamisesta. Korvaukseksi on luvattu hyvä kauppasopimus. Mainitsi tä- män jälkeen Paasikiven saamista ohjeista.

Neuvottelijat tapasivat ensimmäisen kerran toi- sensa lokakuun 11 pñä. Suomen valtuuskunnan mukana oli myöskin ministeri Yrjö-Koskinen ja Neuvostoliiton edus- tajina olivat Stalin, Molotov, Potemkin ja Derevianski. Ve- näläiset ehdottivat:

1) Molempinpuolisen avunantosopimuksen tekemis- tä.

Tähän Suomen edustajain taholta vastattiin kiel- teisesti.

Tämän jälkeen venäläiset tiedustelivat, eikö voi- taisi tehdä paikallista avunantosopimusta.

Tästäkin suomalaiset kieltäytyivät.

Venäläiset ovat sittemmin luopuneet tästä vaati- muksestaan.

2) Eräiden aluekysymysten järjestämistä.

Venäläiset perustelivat näitä vaatimuksiaan yk- sinomaan sotilaallisiin seikkoihin vetoamalla. Neuvosto- liiton taholta haluttaisiin Leningradin turvaksi luoda kolme puolustuslinjaa. Ensimmäinen sijaitsisi Suomenlah- den suulla, toinen linja käsittäisi eräät Suomenlahden saaret lännessä ja luoteessa ja kolmas linja olisi Karja-

ULKOASIAINMINISTERIÖ

N:o 35115.

Luottamuksellinen.

Helsingissä, marraskuun 14 päivänä 1939.

Herra Puheenjohtaja,

Hallitus pitää tärkeänä, että eduskuntaryhmät saavat jo asioiden nykyisessä vaiheessa mahdolli- aimman täydellisen tiedon Suomen ja Neuvostoliiton välisissä neuvotteluissa Suomelle tehdyistä esityk- sistä. Tämän johdosta minulla on kunnia lähettää Teille, Herra Puheenjohtaja, oheisena muistio, josta käy ilmi Neuvostoliiton asenne neuvottelujen eri vaiheissa, ja pyytää Teitä esittämään luottamuksel- lisesti sen sisällys eduskuntaryhmällemme kokonai- suudessaan.

Vastaanottakaa, Herra Puheenjohtaja, erinomaisen

kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ylijohtaja M. PEKKALA,

Sosialidemokraattisen puolueen

eduskuntaryhmän puheenjohtaja.

UM 13: A 3/2.

Luottamuksellinen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

Helsingissä

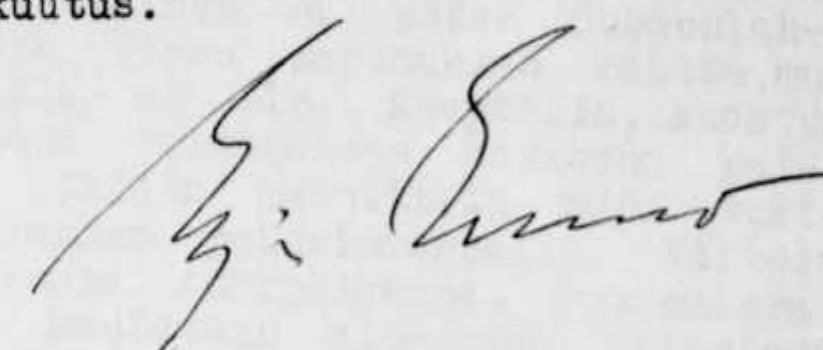
17 päivänä marraskuuta 1939.

N:o 35312

Herra Puheenjohtaja,

Viitaten kuluvan marraskuun 14 päivänä päivättyyn kirjelmääni, joka koski Suomen ja Neuvostoliiton välisissä neuvotteluissa Suomelle tehtyjä esityksiä, on minulla kunnia lähettää Teille, Herra Puheenjohtaja, oheisena muistio, joka sisältää mainittuihin ehdotuksiin Suomen taholta esitetyt vastaukset ja vastaehdotukset, sekä pyytää Teitä esittämään luottamuksellisesti sen sisälllys eduskuntaryhmällemme kokonaisuudessaan.

Vastaanottakaa, Herra Puheenjohtaja, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ylijohtaja M. Pekkala,
Sosialidemokraattisen puolueen
eduskuntaryhmän puheenjohtaja.

UM 4: A 4.

2) Eräiden aluekysymysten järjestämisestä.
Venäläiset perustelivat näitä vaatimuksiaan yksinomaan sotilaallisiin seikkoihin vetoamalla. Neuvostoliiton taholta haluttaisiin Leningradin turvaksi luoda kolme puolustuslinjaa. Ensimmäinen sijaitsisi Suomenlahden suulla, toinen linja käsittäisi eräät Suomenlahden saaret lännessä ja luoteessa ja kolmas linja olisi Karja-

Salainen.

Ulkoasiainministeriön selonteko Neuvostoliiton
Suomelle esittämistä vaatimuksista:
5.10.39 - 13.11.39.

Lokakuun 5 päivänä ilmoitti Neuvostoliiton ulkoasiainkomissaari Molotov Suomen Moskovan-lähettiläälle, että Neuvostoliitto haluaisi kansainvälisen tilanteen ja sodan vuoksi ryhtyä ajatusten vaihtoon Suomen hallituksen kanssa eräistä konkreettisista poliittisluontoisista kysymyksistä. Tässä mielessä hän lausui toivomuksen, että Suomen ulko-ministeri saapuisi Moskovaan tai Suomen hallitus valtuuttaisi jonkun toisen henkilön näistä kysymyksistä keskustelemaan. Samalla lausuttiin se toivomus, että keskustelut voitaisiin aloittaa mahdollisimman pian ja että vastaus samaten annettaisiin nopeaan. Käsiteltyään valmiasta vasti sille tehtyä ehdotusta 6 päivänä lokakuuta hallitus teki lauantaina 7 päivänä päätöksensä, että Moskovaan lähetettäisiin Suomen Tukholmassa oleva lähettiläs valtioneuvos Paasikivi. Hänen avustajikseen määrättiin Jaostopäällikkö Nykopp ja eversti Paasonen.

Ensimmäinen kosketus Neuvostoliiton edustajien Stalinin, Molotovin, Potemkinin ja Derevianskin kanssa koko suomalaisen valtuuskunnan sekä ministeri Yrjö-Koskisen ollessa läsnä tapahtui 11 päivänä klo 17. Tällöin Neuvostoliiton taholta ehdotettiin seuraavaa:

Viitaten sotatilaan Euroopassa ja Neuvostoliiton tekemiin molemminpuolisiin avunantosopimuksiin Baltian maiden kanssa tiedusteltiin, olisiko Suomi valmis tekemään samanlaisen sopimuksen Neuvostoliiton kanssa. Kun tähän vastattiin kielteisesti, ilmoitettiin Neuvostoliiton vitaalisten intressien vaativan, että vihollinen ei pääse Suomenlahdelle. Eteläpuolella on turva Viron sopimuksen kautta, mutta Suomenlahden pohjoisrannalla ei ole. Kysyttiin, suostuuko Suomi tekemään Suomenlahden turvaamista koskevan paikallisen avunantosopimuksen, jolloin mainittiin myös tukipaikan vuokraamisesta Suomenlahden pohjoisrannalla. Tällöin jo mainittiin Hanko mahdollisena tukipaikkana. Petsamossa esitettiin vaatimus Suomelle kuuluvaan alueeseen Kalastaja-saarennolla Maattivuonoon saakka. Leningradin puolustukseksi vaadittiin Suomelta aluetta Kuolemajärvi - Kyrrölä - Muola - Lipola Karmaksella ynnä Suomenlahden saaret Koivisto ja Suursaari mukaanluettuina. Luovutettavista alueista annettaisiin Itä-Karjalasta korvaus, joka ilmoitettiin kaksi kertaa luovutettuja alueita suuremmaksi. Ahvenanmaan asiaa ei haluttu tässä yhteydessä nostaa esiin. Keskustelu kesti noin tunnin.

Valtioneuvos Paasikiven saatua uudet onjeet asettui hän jälleen yhteyteen Neuvostoliiton edustajien kanssa, jotka sittemmin tarkemmin määrittelivät vaatimuksensa näiden

2) Eräiden aluekysymysten järjestämisestä.

Venäläiset perustelivat näitä vaatimuksiaan yksinomaan sotilaallisiin seikkoihin vetoamalla. Neuvostoliiton taholta haluttaisiin Leningradin turvaksi luoda kolme puolustuslinjaa. Ensimmäinen sijaitsisi Suomenlahden suulla, toinen linja käsittäisi eräät Suomenlahden saaret lännessä ja luoteessa ja kolmas linja olisi Karja-

keskustelujen perusteella 14 päivänä lokakuuta seuraavasti:

"Neuvostoliiton päähuolena neuvotteluissa Suomen hallituksen kanssa on kaksi kysymystä:

a) taata Leningradin turvallisuus ja

b) vakaumus siitä, että Suomi tulee olemaan lujissa ystävällisissä suhteissa Neuvostoliiton kanssa. Molemmat kohdat ovat välttämättömiä Neuvostoliiton Suomenlahden rannikon ja myöskin Viron, jonka itsenäisyyttä Neuvostoliitto on sitoutunut puolustamaan, rannikon säilyttämiseksi koskemattomina ulkoisen vihollisen hyökkäystä vastaan.

Tämän tehtävän täyttämiseksi Neuvostoliiton mielestä on välttämätöntä:

1) että tykistötulella kyetään Suomenlahden molemmilta rannikoilta sulkemaan Suomenlahden suu, jotta vihollisen sota- ja kuljetuslaivat eivät voisi tunkeutua Suomenlahden vesille,

2) että kyetään estämään vihollisen pääsy niille Suomenlahden saarille, jotka sijaitsevat Leningradin kynnyksellä lännessä ja luoteessa,

3) että siirretään Suomen raja Karjalan Kannaksella, joka raja nyt on 32 km etäisyydellä Leningradista, s.o. kauaskantoisen tykin ammuksen ulottuvilla, jonkin verran kauemmas pohjoiseen ja luoteeseen.

Erikseen esiintyy kysymys Petsamon Kalastajasaarenosta, jossa raja on taitamattomasti ja keinotekoisesti vedetty ja joka on korjattava oheisen kartan mukaisesti. (Korjaus tarkoitti koko Suomen-puoleisen Kalastajasaarennon osan luovuttamista. UM:n huom.)

Lähtien edellä esitetystä on välttämätöntä yhteisen sopimuksen ja yhteisten etujen perusteella ratkaista seuraavat kysymykset:

1) Hangon sataman ja sataman ympärillä 5-6 meripeninkulman säteellä etelään ja itään sekä 3 meripeninkulman säteellä länteen ja pohjoiseen olevan alueen vuokraaminen Neuvostoliiton hallitukselle 30 vuodeksi rannikotykistöllä varustetun meritukikohdan luomiseksi, joka kykenisi Suomenlahden etelärannalla sijaitsevan Baltiskin tukikohdan kanssa tykistötulella sulkemaan pääsyn Suomenlahdelle. Meritukikohdan suojaamista varten olisi Suomen hallituksen sallittava Neuvostoliiton hallituksen pitää Hangon satamassa seuraava varuskunta:

Venäläiset perustelivat näitä vaatimuksiaan yksinomaan sotilaallisiin seikkoihin vetoamalla. Neuvostoliiton taholta haluttaisiin Leningradin turvaksi luoda kolme puolustuslinjaa. Ensimmäinen sijaitsisi Suomenlahden suulla, toinen linja käsittäisi eräät Suomenlahden saaret lännessä ja luoteessa ja kolmas linja olisi Karja-

- 1 jalkaväkirykmentti,
- 2 ilmatorjuntapatteristoa,
- 2 lentorykmenttiä,
- 1 hyökkäysvaunupataljoona,
- kaikkiaan ei 5000 miestä enempää.

2) Oikeus Neuvostoliiton merivoimille käyttää ankkuri-paikkana Lappohjan lahtea.

3) Seuraavien alueiden luovutus Neuvostoliitolle alue-vaihtoa vastaan:

Saaret Suursaari, Seiskari, Lavansaari, Tytärsaari ja Koivisto, osa Karjalan Kannasta Lipolan kylästä Koiviston kaupungin eteläiseen reunaan asti, Kalastajasaaremon läntiset osat, yhteensä 2.761 km² oheisen kartan mukaisesti.

4) Kolmannessa kohdassa mainittuja alueita vastaan Neuvostoliitto luovuttaa Suomen Tasavallalle Neuvostoliiton aluetta Repolan ja Porajärven piirissä 5.529 km² oheisen kartan mukaisesti.

5) Voimassa olevan Neuvostoliiton ja Suomen välisen hyökkäämättömyyssopimuksen lujittaminen lisäämällä siihen kohta, jonka mukaisesti sopimuspuolet sitoutuvat olemaan liittymättä sellaisiin valtojen ryhmittymiin ja liittoihin, jotka suoraan tai välillisesti ovat vihamielisiä toiselle taikka toiselle sopimuspuolelle.

6) Molempipuolisten Karjalan Kannaksella sijaitsevien, Suomen-Neuvostoliiton rajaa pitkin kulkevien linnoitettujen vyöhykkeiden hävittäminen jättäen rajalle tavanmukaiset rajavartioujoukot.

7) Neuvostoliitto ei vastusta Ahvenanmaan saarten varustamista itse Suomen voimilla edellyttäen, että Ahvenanmaan saarten linnoittamisasiassa ei millään ulkovallalla, niiden joukossa Ruotsilla, ole mitään tekemistä."

Kuten ylläolevasta selviää, on alkuperäisiin vaatimuksiin nähden tehty vain se muutos, että avunantosopimuksesta on luovuttu. Se, mitä aikaisemmin on esitetty epämääräisesti, on nyt tarkemmin määritetty.

Tämän jälkeen valtioneuvos Paasikivi palasi kotiin, ja kun ehdotuksia oli lähemmin tutkittu, päätettiin vahvistaa sinne lähetettävää valtuuskuntaa sikäli, että valtiovarainministeri Tamer tulisi toiseksi päävaltuutetuksi. Lokakuun 23 päivänä esitettiin Neuvostoliiton edustajille Stalinille ja Molotoville uudelleen Suomen huomautukset, joiden johdosta Neuvostoliitto teki 23.10. seuraavan tarkistuksen aikaisempiin ehdotuksiinsa nähden:

"1) Neuvostoliiton hallitus ei voi luopua ehdotuksestaan merisotilaallisen tukikohdan asettamisesta Neuvostoliiton käytettäväksi Hangossa, koska se pitää tätä ehdotus-

Venäläiset perustelivat näitä vaatimuksiaan yksinomaan sotilaallisiin seikkoihin vetoamalla. Neuvostoliiton taholta haluttaisiin Leningradin turvaksi luoda kolme puolustuslinjaa. Ensimmäinen sijaitsisi Suomenlahden suulla, toinen linja käsittäisi eräät Suomenlahden saaret lännessä ja luoteessa ja kolmas linja olisi Karja-

taan absoluuttisesti välttämättömänä minimiedellytyksenä Leningradin puolustuksen turvaamiseksi. Tämän ohella Neuvostoliiton hallitus muuttamalla memorandumiaan lokakuun 14 päivältä katsoo mahdolliseksi pitää korkeintaan 4000 miestä maajoukkoja merisotilaallisen tukikohdan suojelomiseksi rajoittaen näiden joukkojen pitämisen Hangon alueella englantilais-ranskalais-saksalaisen sodan päättymiseen saakka Euroopassa.

2) Neuvostoliiton hallitus katsoo mahdolliseksi suostua ehdotukseen 10 virstan suuruisen suomalaisen lohkon luovuttamisesta Karjalan Kannaksella Neuvostoliiton alueluovutusta vastaan, kuten esitetään Suomen hallituksen memorandumissa 23.10., sillä Neuvostoliiton hallitus katsoo tämän toimenpiteen täysin riittämättömäksi takaamaan Leningradin puolustuksen minimaalista turvallisuutta Suomenlahden itäisen perukan puolelta. Neuvostoliiton hallitus osoittaa myönteisyyttään Suomelle katsoo kuitenkin mahdolliseksi äärimmäisessä tapauksessa jonkin verran muuttaa alkuperäistä ehdotustaan vähentämällä Karjalan Kannaksella aluekorvausta vastaan Neuvostoliitolle luovutettavan alueen suuruutta oheisen kartan mukaan; tässä kuitenkin Neuvostoliiton hallituksen alkuperäinen esitys Koiviston saaren suhteen jää voimaan.

3) Neuvostohallituksen memorandumien 14.10. sisältämistä muista ehdotuksista neuvostohallitus katsoo välttämättömäksi pitää kiinni.

4) Neuvostohallitus hyväksyy Suomen hallituksen ehdotuksen hyökkäämättömyyssopimuksen 2 pykälän 1 kohdan muuttamisesta." (Suomen ehdotus tarkoitti hyökkäämättömyyssopimuksen vahvistamista samassa hengessä kuin Saksan-Tanskan sopimus oli solmittu.)

Suomen neuvottelijat palasivat tämän jälkeen kotiin, ja hallitus, asetuttuaan tällä kertaa yhteyteen myös eduskuntaryhmien puheenjohtajien kanssa, valmisti uudet ohjeet, jotka presidentti hyväksyi 31.10. ja jotka valtuuskunta marraskuun 4 päivänä antoi Stalinille ja Molotoville. Venäläiset tällöin ilmoittivat jyrkästi, etteivät voi luopua Hangosta, vaan että vaihtoehtoina tässä tapauksessa ovat vuokraus, osto tai vaihto meidän valintamme mukaan. Suomen edustajien pysyessä jyrkästi kannallaan he esittivät toivomuksia Hermannsö-Koö - Hästö - Busöhen sekä Lappohjan satama-alueeseen nähden. Kannaksella Neuvostoliiton taholta tehtiin pieni korjaus rajaviivaan, joka siirtyi etelään päin keskellä Kannasta, mutta Suomenlahdella se pysyi edelleen Koivistossa. Sen sijaan Neuvostoliitto luopui vaatimasta varustusten hävittämistä Kannaksella, mikä oli varsin luonnollista, kun se halusi siellä itse rakentaa linnoituksia Leningradin puolustukseksi. Suursaaresta ei vielä silloin keskusteltu, vaan Kalastajasaarennosta väittelyn jälkeen venäläiset lupasivat keskustella vain sen pohjoisosasta. Tällöin oli myös ensimmäisen kerran keskustelu

sinomaan sotilaallisiin seikkoihin vetoamalla. Neuvostoliiton taholta haluttaisiin Leningradin turvaksi luoda kolme puolustuslinjaa. Ensimmäinen sijaitsisi Suomenlahden suulla, toinen linja käsittäisi eräät Suomenlahden saaret lännessä ja luoteessa ja kolmas linja olisi Karja-

korvauksesta. Viimeinen keskustelu Suomen ja Neuvostoliiton edustajien välillä oli marraskuun 9 päivänä, joka osoitti, että neuvotteluissa ei päästy eteenpäin. Marraskuun 7 päivänä oli Suomen taholta annettu uusia ohjeita hallituksen tehtyä siitä päätöksensä ja oltuaan kosketuksessa eduskuntaryhmien puheenjohtajien kanssa. Marraskuun 9 päivän neuvottelut alkoivat klo 18 ja kesti-
vät tunnin. Läsnä olivat Paasikivi, Tanner, Stalin ja Molotov. Neuvostoliiton edustajat pitivät yhä kiinni laivastotukikohdasta Suomenlahden pohjoisrannalla ja rajaehdotuksesta Kannaksella. Suursaari halutaan kokonaisuudessaan, Ino ynnä suuri takamaa esiintyi lakkaamatta venäläisten lausunnoissa. Todettiin molemminpuolisesti, että mielipide-eroavaisuudet olivat niin suuret, että yhteisymmärrys on vaikea. Suomen valtuutetut poistuivat, ilman että päätettiin mitään neuvottelujen jatkamisesta.

Suomen valtuutetut, olettettuaan usean päivän saivat sitä hallitukselta tiedusteltuaan oikeuden palata kotimaahan. Paluumatka alkoi kuluva marraskuun 13 päivän iltana.

Helsingissä marraskuun 14 päivänä 1939.

Venäläiset perustelivat näitä vaatimuksiaan yksinomaan sotilaallisiin seikkoihin vetoamalla. Neuvostoliiton taholta haluttaisiin Leningradin turvaksi luoda kolme puolustuslinjaa. Ensimmäinen sijaitsisi Suomenlahden suulla, toinen linja käsittäisi eräät Suomenlahden saaret lännessä ja luoteessa ja kolmas linja olisi Karja-

Lähte 2 ryhtymän päätöskirjaan 16/11-39

Salainen.

Ulkoasiainministeriön selonteko

Suomen Neuvostoliitolle esittämistä vastauksista ja vasta-
ehdotuksista Neuvostoliiton ja Suomen välisissä neuvot-
teluissa 5.10.39.- 13.11.39.

Kun siihen kutsuun, jonka kansankomissaarien neuvoston puheenjohtaja ja ulkoasiainkansankomissaari Molotov esitti ministeri Yrjö-Koskiselle 5.10.39, että Suomen hallitus lähettäisi edustajansa Moskovaan neuvottelemaan konkreettista poliittisluontoisista kysymyksistä, ei vielä sisältynyt ilmoitusta siitä, mitä nämä kysymykset olisivat, ja kun ministeri Yrjö-Koskinen ei sitä koskevaan tiedusteluunsa saanut ulkoasiainkomissaari Molotovilta vastausta, ei hallitus voinut antaa ministeri Paasikivelle, hänen lähtiessään ensimmäistä kertaa Moskovaan, yksityisluontoisia ohjeita neuvottelujen käymistä varten. Keskustelusta, joka ulkoasiainministeri Erkolla päivää ennen ministeri Paasikiven lähtöä Moskovaan oli Neuvostoliiton tšekäläisen lähettilään Derevianskin kanssa, oli kuitenkin tehtävissä se johtopäätös, että Neuvostoliiton tarkoituksena on hankkia itselleen sotilaallisia tukikohtia Itämeren piirissä niin laajassa mitakaavassa, että Neuvostoliitto niistä käsin voi hallita sotilaallisen tilanteen kysymyksessä olevalla alueella. Tasa-^{9.10.}vallan Presidentti vahvisti ohjeiksi /ministeri Paasikivelle muistion, joka sisälsi toisaalta yleisluontoisia näkökohtia ja toisaalta ohjeita mahdollisesti esille tulevien tapausten varalta. Ministeri Paasikiven yleisluontoiset ohjeet olivat seuraavat:

"Pohjana, jolta keskusteluja suoritetaan, on Suomen puolelta pidettävä Suomen poliittista asemaa ja tässä suhteessa kiinnitettävä huomiota varsinkin seuraaviin näkökohtiin:

Suomen poliittisen aseman historiallisina edellytyksinä ovat ensiksikin Suomen vuosisatoja vanhat rajat, toiseksi se tosiasia, että samat asukkaat ovat sukupolvesta toiseen tässä maassa asuneet ja sitä viljeleet, sekä kolmanneksi se tosiasia, että ne ovat työl

Venäläiset perustelivat näitä vaatimuksiaan yksinomaan sotilaallisiin seikkoihin vetoamalla. Neuvostoliiton taholta haluttaisiin Leningradin turvaksi luoda kolme puolustuslinjaa. Ensimmäinen sijaitsisi Suomenlahden suulla, toinen linja käsittäisi eräät Suomenlahden saaret lännessä ja luoteessa ja kolmas linja olisi Karja-

lään luoneet omintakeisen suomalaisen kansakunnan ja sivistysmuodon.

Suomen ja Neuvostoliiton väliset kysymykset on ratkaistu ja saatettu järjestykseen näiden maiden välisessä rauhansopimuksessa. Poliittisesti ovat toisena molempien maiden suhteiden perustana niiden kesken solmittu hyökkäämättömyyssopimus ja sitä täydentävä hyökkääjäkäsitteen määrittelyä koskeva sopimus.

Suomen ulkopoliitiken tarkoitusperänä ja kohteena on ollut ystävällisten suhteiden ylläpitäminen ja kehittäminen kaikkien naapurimaiden kanssa. Suomi on ollut ja jatkuvasti on kiinteässä yhteistoiminnassa sen kanssa samassa asemassa olevien toisten pohjoismaiden kanssa päämääränään kaksi perustavaa laatua olevaa tarkoitusta, rauhan turvaaminen ja ehdoton pyrkimys kaikkien ristiriitojen ulkopuolella pysymiseen. Tätä tarkoittavalla aseroitumisellaan Suomi on maailman silmissä antanut todistuksen päämäärästään. Tämän mukaisesti Suomi on julistautunut jo ennen nykyisen aseellisen ristiriidan puhkeamista puolueettomaksi valtaksi samalla tavoin kuin ne sen kanssa samassa asemassa olevat valtiot, jotka ovat noudattaneet ja noudattavat samanlaista puolueettomuuspolitiikkaa kuin sekin.

Jo Suomen rajoitettu koko on sinänsä tae siitä, että Suomi ei muodosta vaaraa millekään toiselle maalle. Toistaakseen päättäväisyytensä pitää kiinni noudattamastaan puolueettomuuspolitiikasta Suomi on tinkimättömästi julkituonut päätöksensä, että se tulee myös asevoimin puolueettomuuttaan puolustamaan. Tällä Suomi tahtoo osoittaa, että se ei salli itseään käytettävän ketään vastaan.

Nämä yleiset huomautukset velvoittavat neuvottelijan alusta saakka pysymään selvästi torjuvalla kannalla sellaisten esitysten suhteen, jotka voisivat ylläesitettyä Suomen poliittista asemaa tai Suomen puolueettomuuspolitiikkaa järkyttää.

Tehtäköön Neuvostoliiton taholta mitä esityksiä tahaan, jotka kohdistuvat Suomen alueelliseen tai valtiolliseen koskemattomuuteen, on neuvottelijan ilmoitettava, että kukaan Suomen valtuutettu - olkoon sellaisena vaikkapa

Venäläiset perustelivat näitä vaatimuksiaan yksinomaan sotilaallisiin seikkoihin vetoamalla. Neuvostoliiton taholta haluttaisiin Leningradin turvaksi luoda kolme puolustuslinjaa. Ensimmäinen sijaitsisi Suomenlahden suulla, toinen linja käsittäisi eräät Suomenlahden saaret lännessä ja luoteessa ja kolmas linja olisi Karja-

Hallituksen jäsenkin - ei voi antaa lupauksia, jotka ovat ristiriidassa maan perustuslakien kanssa, sekä että Hallituksen ja Eduskunnan on säädetyssä järjestyksessä annettava Suomessa vallitsevan parlamentaarisen järjestelmän mukaisesti sopimuksille hyväksymisensä."

Mahdollisesti esille tulevien tapausten varalta ministeri Paasikivelle annetut ohjeet kuuluivat seuraavasti:

"Jos Neuvostoliiton taholta tehdään esityksiä, jotka koskevat Neuvostoliiton sotilaallisten tukikohtien perustamista Suomen mannermaalle tai esim. Ahvenanmaan saarille, niin on ne torjuttava ja kieltäydyttävä keskustelemasta niistä. Sama koskee mahdollisia ehdotuksia rajan siirtämisestä Karjalan Kannaksella. - Mitä tulee vielä Ahvenanmaahan, on huomautettava, että Suomi ei ole päästännyt sinne tulemaan mitään vierasta valtaa. Suomen on otettava huomioon tämän alueen merkitys maan yhteyksille muuhun maailmaan. Turvatakseen näitä elintärkeitä etujaan ja voidakseen tehokkaasti toteuttaa puolueettomuuspolitiikkaansa, jonka myös sen naapurimaat ovat tyydytyksellä todenneet, Suomi katsoo, että sillä on oikeus suorittaa varustustöitä Ahvenanmaalla, jos tilanne niin vaatii.

Mahdollisia esityksiä Suomen satamien luovuttamisesta muodossa tai toisessa Neuvostoliiton käytettäväksi ei voida ottaa harkittavaksi. Sen sijaan Suomi on valmis huolehtimaan Neuvostoliiton kauttakulkuliikenteen normaalista, häiritsemättömästä järjestämisestä, kuitenkin niin, että kuljetuksista Suomen alueella huolehtii Suomi. Kauttakuljetuskysymyksen järjestäminen täydentää Suomen ja Neuvostoliiton välisten taloudellisten suhteiden kehittämistä. Jotta molemmat maat pääsisivät talouselämän alalla nykyistä vilkkaampaan keskinäiseen vuorovaikutukseen, on Suomen puolelta jätetty Neuvostoliiton viranomaisille ehdotus kaupallisen sopimuksen solmisesta.

Jos kysymys Suomenlahden saarista tulee esille, on vältettävä keskustelemasta niistä ryhmänä ja on vaadittava tarkoitettujen saarten tarkkaa ilmoittamista. Suursaari, jos sitä kosketellaan, on vaadittava jätettäväksi keskustelujen ulkopuolelle. Ottaen huomioon eräiden tois-

Venäläiset perustelivat näitä vaatimuksiaan yksinomaan sotilaallisiin seikkoihin vetoamalla. Neuvostoliiton taholta haluttaisiin Leningradin turvaksi luoda kolme puolustuslinjaa. Ensimmäinen sijaitsisi Suomenlahden suulla, toinen linja käsittäisi eräät Suomenlahden saaret lännessä ja luoteessa ja kolmas linja olisi Karja-

ten saarten - Seiskarin, Lavansaaren, Tytärsaaren - sotilas-
maantieteellinen asema voidaan äärimmäisenä myönnytyksenä
suostua keskustelemaan niistä. Se voi tapahtua kuitenkin
vain sillä edellytyksellä, että 1) järjestely suoritetaan
vastavuoroisuuden pohjalla ja 2) tällöin Suomelle annet-
tava vastine on sellainen, että se maailman silmissä
osoittaa järkevän järjestelyn olleen kysymyksessä. Tällöin
on huolehdittava myös siitä, että saarilta pois siirty-
vät asukkaat saavat korvausta. Tämä järjestely, jota mah-
dollisesti voidaan ajatella, jos Eduskunta siihen suostuu,
olkoon todistuksena siitä, että Suomi on tahtonut ottaa
huomioon Neuvostoliiton turvallisuusnäkökohdat.

Neuvostoliiton annettavat vastineet olisi etsittävä Itä-
Karjalasta tai Jäämeren rannalta. Tällöin on huomautetta-
va Neuvostoliitolle, että Suomen itärajan läheisyydestä saa-
tavat vastineet eivät ole samanarvoiset kuin Suomen myön-
nytykset, joten Suomen on pyydettävä alueellisesti suurem-
paa korvausta. Tällöin voisivat tulla kysymykseen esim.
Kalastajasaarenon itäosa ja Repola tai Repola ja Pora-
järvi.

Jos Neuvostoliitto tekee ehdotuksen Suomen ja Neuvos-
toliiton välisen avunantosopimuksen solmimisesta, niin on
ilmoitettava, että sellainen ei ole sopusoinnussa Suomen
puolueettomuuspolitiikan kanssa, m.m. ottaen huomioon, että
Suomi on julkituonut päätöksensä olla solmimatta mitään
liittoja, mikä kuuluu olennaisena osana yhdessä muiden
pohjoismaiden kanssa Suomen noudattamaan puolueettomuuspo-
litiikkaan. Suomikin pelkää, että liittopolitiikkaan ve-
dettynä se voidaan sekoittaa sotaan. On huomattava, että
Neuvostoliiton taholta on diplomaattisissa keskusteluissa
tyytytyksellä todettu Suomen pohjoismainen puolueettomuus-
politiikka."

Keskustelussaan 12.10.39 Neuvostoliiton edustajien kanssa,
jolloin ministeri Paasikivelle ilmoitettiin Neuvostoliiton eh-
dotukset, hän korosti erityisesti, että Suomen taholta ei
voida luopua Suomen mantereen koskemattomuudesta. Seuraavaa
tapaamista varten ministeri Paasikivi sai 13.10. sähköhjeet,
jotka sisälsivät pääasiassa seuraavaa:

Suomi ei voi suostua mihinkään avunantosopimukseen ei-
kä luovuttaa mitään tukipaikkoja. Kalastajasaarento on Suo-

Venäläiset perustelivat näitä vaatimuksiaan yk-
sinomaan sotilaallisiin seikkoihin vetoamalla. Neuvosto-
liiton taholta haluttaisiin Leningradin turvaksi luoda
kolme puolustuslinjaa. Ensimmäinen sijaitsisi Suomenlah-
den suulla, toinen linja käsittäisi eräät Suomenlahden
saaret lännessä ja luoteessa ja kolmas linja olisi Karja-

Venäläiset perustelivat näitä vaatimuksiaan yksinomaan sotilaallisiin seikkoihin vetoamalla. Neuvostoliiton taholta haluttaisiin Leningradin turvaksi luoda kolme puolustuslinjaa. Ensimmäinen sijaitsisi Suomenlahden suulla, toinen linja käsittäisi eräät Suomenlahden saaret lännessä ja luoteessa ja kolmas linja olisi Karja-

melle tärkeä, kun sen hallussa olevalla Jäämeren rannalla on Suomen ainoa jäävapaa satama, jonka hyväksi on uherrattu paljon. Tästä syystä Suomen tarkoituksena oli pyytää itselleen mahdollisten luovutusten yhtenä vastikkeena Kalastajasaarennon toista puolta. Suursaari on pyrittävä erottamaan erilliseksi kysymykseksi, joka otetaan esille silloin, kun nähdään, mitä on aikaansaataavissa keskusteluilla Suomenlahden ulkosaarista. Saarenpään luovuttamisesta ei keskustella. Mitä tulee Someriin ja Narviin, ovat ne tärkeitä Suomen merenkululle ja vailla sotilaallista merkitystä Neuvostoliiton kannalta. Neuvostoliiton ehdottama Leningradin puolustusviiva Kuolemajärveltä Lipolaan on Suomen kannalta mahdoton, kun se saattaisi Suomen turvattomaan asemaan.

Kokouksessa 14.10. ministeri Paasikivi esitti eversti Paasosen laatiman lausunnon, jossa osoitettiin sotilaspoliittisin todisteluin - ottaen huomioon Neuvostoliiton nykyisen strategisen aseman Itämerellä - että ei ole käytännössä ajateltavissa, että jokin suurvalta voisi joko Suomenlahden kautta tai Suomen mantereen kautta hyökätä Leningradia vastaan.

Sen jälkeen kuin Neuvostoliiton edustajat jättivät 14.10. kirjallisen ehdotuksensa, jossa oli luovuttu vain avunantosopimuksesta, ministeri Paasikivi palasi Helsinkiin. Hänen ja valtiovarainministeri Tannerin lähtiessä 21.10. jatkoneuvotteluja varten Moskovaan valtuutti Tasavallan Presidentti 21.10. heidät jättämään Neuvostoliitolle Suomen vastaehdotuksen. Tämä 23.10. Neuvostoliiton edustajille jätetty ehdotus oli seuraava:

"Sen jälkeen kuin Suomen hallitus on huolellisesti tutustunut Neuvostoliiton hallituksen ehdotukseen Suomen ja Neuvostoliiton välisten suhteiden järjestämisestä, esitetään Suomen hallituksen kantana täten seuraavaa:

Suomi ymmärtää Neuvostoliiton pyrkimyksiä saada aikaan teatumpi puolustus Leningradin turvaamiseksi. Suomi haluaa, kuten se jo useampaan otteeseen aikaisemmin on esittänyt, pysyä ystävällisissä ja hyvissä suhteissa Neuvostoliittoon. Näiden molempien päämäärien saavuttamiseksi Suomi on valmis omasta puolestaan harkitsemaan keinoja Neuvostoliiton

tarpeiden tyydyttämiseksi. Luonnollisena edellytyksenä on, että myöskin Suomen omat turvallisuusnäkökohdat otetaan huomioon ja että myös huolehditaan siitä, että Suomi säilyttää täyden puolueettomuutensa. Tällä politiikalla Suomi parhaiten myös edistää rauhan turvaamista Pohjois-Euroopassa, mitä politiikkaa Suomi pitää edullisimpana myös kin naapurillensa Neuvostoliitolle.

Suomen hallitus on vakuuttunut siitä, että molempipuolisella hyvällä tahdolla ne päämäärät, joita ylempänä on kosketeltu ja jotka Neuvostoliiton Suomelle antamassa promemoriassa todetaan Neuvostoliiton politiikan lähtökohdaksi, voidaan saavuttaa, ilman että Suomen turvallisuutta ja puolueettomuutta loukataan.

Näiden päämäärien toteuttamiseksi Suomen hallitus on valmis sillä luonnollisella edellytyksellä, että Suomen eduskunta ne myös hyväksyy, järjestelyihin, jotka käyvät esille seuraavasta:

1) Suomen hallitus on valmis tekemään sopimuksen siitä, että seuraavat Suomenlahdessa sijaitsevat saaret luovutetaan aluekorvausta vastaan Neuvostoliitolle: Seiskari, Peninsaari, Lavansaari ja Tytärsaaret. Tämän lisäksi Suomen hallitus on valmis keskustelemaan Suursaaren järjestelystä ottaen huomioon molempien maiden edut.

2) Ottaen huomioon Leningradin läheisyyden Suomen ~~raja~~sta Suomen hallitus on valmis tekemään sopimuksen rajan korjauksesta Karjalan Kannaksella, aluekorvausta vastaan, siinä, missä raja sanotulta kannalta katsoen on Neuvostoliitolle epämieluisa, ja jotta rajan korjauksen kautta Leningradin turvallisuus tehostuisi. Raja tulisi kulkemaan Haapalan itäpuolelta Rajajoesta suoraan Suomenlahteen Kellomäen kirkon itäpuolitse. Näin ollen poistuisi n.s. Kuokkalan mutka. Samalla raja tältä kohdalta siirtyisi 13 km länteen päin. Suomi ei voi ajatella rajan siirtämistä siinä määrin, kuin Neuvostoliiton ehdotuksessa mainitaan, koska sen kautta Suomen oma asema ja turvallisuus saatettaisiin vaaraan. Lisäksi on kysymyksessä oleva alue hyvin tiheään asuttua, ikivanhaa suomalaista seutua, jonka luovuttaminen merkitsisi kymmeniä tuhansien Suomen kansalaisten kotien hävittämistä ja heidän siirtoaan muual-

le.

3) Mikäli on kysymys Hangon satamasta ja sataman ympärillä olevasta alueesta sekä Lappohjan lahdesta, täytyy Suomen hallituksen pitää kiinni Suomen koskemattomuudesta. Jo ehdottomaan puolueettomuuteen, niinkuin se Suomessa ja muualla käsitetään, on soveltumatonta sotilaallisten tukikohtien luovuttaminen vieraalle valtiolle. Ajatus, että Suomen alueelle pysyväisesti ja pitemmäksi ajaksi sijoitettaisiin toisen valtakunnan sotavoimia, ei ole hyväksyttävissä Suomen kannalta; niitä voidaan tällöin myös käyttää hyökkäykseen Suomea vastaan. Tällainen järjestely loisi jatkuvasti lisää erimielisyyksiä ja turhia irritatioita, jotka eivät ole omiaan parantamaan maiden välisiä suhteita, mikä on nyt kysymyksessä olevan järjestelyn tarkoitus.

4) Neuvostoliitto on ilmoittanut haluavansa lujittaa sen ja Suomen välistä hyökkäämättömyyssopimusta siten, että sopimuspuolet sitoutuisivat olemaan liittymättä sellaisiin valtojen ryhmyksiin tai liittoihin, jotka suoraan tai välillisesti ovat vihamielisiä toiselle taikka toiselle sopimuspuolelle. Suomen hallitus on kuitenkin sitä mieltä, että sanotun hyökkäämättömyyssopimuksen 3 art., jossa kielletään osallistumasta kaikenlaisiin välipuheisiin, jotka ovat avoimesti vihamielisiä toista sopimuspuolta vastaan sekä muodollisesti taikka asiallisesti ristiriidassa usein mainitun sopimuksen kanssa, sisältää jo kaiken sen, mitä ystävyys-suhteissa keskenään olevat valtiot voivat tässä suhteessa kohtuudella vaatia toisiltaan vaarantamatta samalla hyviä suhteitaan toisiin valtioihin ja omaksumaan ehdotonta puolueettomuusasennetta. Suomen hallitus on valmis, mikäli Neuvostoliitto tätä haluaa, antamaan milloin tahansa lisävarmistuksen, että se tulee rehellisesti noudattamaan sanottua velvoitustaan. Osoittaakseen hyvää tahtoaan Suomen hallitus voi lisäksi suostua siihen, että sanotun hyökkäämättömyyssopimuksen 2 art. 1, kohtaa, jossa sopimuspuolet selittävät noudattavansa puolueettomuutta siinä tapauksessa, että toinen sopimuspuolista joutuu kolmannen valtion taholta suoritetun hyökkäyksen kohteeksi, selvennetään ja vahvistetaan siten, että sopimuspuolet sitoutuvat olemaan tukematta millään tavalla tällaiseen hyökkäykseen ryhtynyttä valtiota, jolloin tukemiseksi ei kuitenkaan ole

katsottava sellaista suhtautumista, joka on sopusoinnussa puolueettomuuden yleisten sääntöjen kanssa, kuten esim. normaalin tavarainvaihdon ja tavaroiden kauttakuljetuksen jatkamista.

5) Suomen hallitus tyydytyksellä toteaa, että Neuvostoliitto ei vastusta Ahvenanmaan saarten varustamista Suomen omilla voimilla, minkä johdosta Suomen hallitus ilmoittaa, että sen tarkoitus on koko ajan ollut suorittaa tämä varustaminen omin voimin ja kustannuksin sekä niin laajalti kuin sanottujen saarten neutraalisuuden voimassapitämiseksi on tarpeen, ottaen huomioon tällöin vuoden 1921 sopimuksen yhä edelleen voimassa olevat neutralisointia koskevat velvoitukset."

Neuvostoliiton edustajat jättivät samana päivänä Suomen edustajille Neuvostoliiton tarkistettun ehdotuksen, joka ei sisältänyt muuta myönnytystä kuin pienen lievennyksen Neuvostoliiton aikaisempaan ehdotukseen Karjalan Kannaksen rajasta. Neuvottelijoiden palattua 26.10. Helsinkiin ja hallituksen asetuttua yhteyteen myös eduskuntaryhmien puheenjohtajien kanssa Tasavallan Presidentti hyväksyi 31.10. uudet ohjeet neuvottelijoille. Kokouksissa 3.11. ja 4.11. ministerit Paasikivi ja Tanner esittivät Neuvostoliiton edustajille uusien ohjeittensa mukaisen Suomen ehdotuksen, joka kuului seuraavasti:

"Niiden neuvottelujen aikana, joita Suomen Tasavallan hallituksen valtuutettujen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton hallituksen välillä on käyty Suomen ja Neuvostoliiton välisten poliittisten suhteiden järjestämiseksi, on käynyt ilmi, että molempien hallitusten näkökantojen välillä on olemassa huomattavia eroavaisuuksia. Molempien mielipiteet on tuotu esiin Suomen hallituksen memorandumissa 23.10. ja Neuvostoliiton memorandumeissa, jotka on päivätty 14.10. ja 23.10.

Suomen hallitus, joka on edelleen tahtonut etsiä ratkaisua avoimiksi jääneille kysymyksille, on ottanut uudelleen tutkittavaksi Neuvostoliiton hallituksen esittämät toivomukset ja ilmoittaa niiden johdosta sen lisäksi, mitä Suomen hallituksen puolesta aikaisemmin on esiintuotu, kantanaan seuraavaa:

1) Suomen hallituksen täytyy pysyä alusta alkaen omak-

sumallaan kannalla, mikäli on kysymys Hangon sataman ja sen ympäristön vuokraamisesta Neuvostoliiton hallitukselle sekä Lappohjan lahden asettamisesta Neuvostoliiton merivoimien käytettäväksi ankkuripaikkana. Suomen hallitus pitää kiinni Suomen koskemattomuudesta ja puolueettomuudesta. Se ei voi suostua siihen, että Suomen alueella muodossa tai toisessa pidettäisiin toisen valtakunnan varuskuntaa tai laivastotukikohtaa. Tämä ei olisi sopusoinnussa Suomen suvereniteetin, Suomen kansainvälisen aseman eikä myöskään sen omaksuman ehdottoman puolueettomuuden kanssa. Neuvostoliiton hallituskin on viimeisessä ehdotuksessaan tunnustanut hyväksyvänsä periaatteen, että Suomen ehdoton puolueettomuus ylläpidetään.

2) Suomen hallitus on edelleenkin valmis tekemään sopimuksen Suomenlahden ulkosaarten, Seiskarin, Peninsaaren, Lavansaaren ja Tytärsaarten, luovuttamisesta aluevesineen aluekorvausta vastaan Neuvostoliitolle, niinkuin se jo 23.10. päivätyssä memorandumissaan ilmoitti. Tämän lisäksi Suomen hallitus on valmis keskustelemaan Suursaaren järjestelystä siinä mielessä, että sekä Neuvostoliiton ilmoittamat Leningradin kaupungin turvallisuusnäkökohdat että myös Suomen turvallisuus tulevat huomioon otetuiksi. Suomen hallitus kiinnittää tässä yhteydessä huomiota Tarton rauhansopimuksen 13 ja 14 artiklan määräyksiin.

3) Neuvostoliiton 23.10. antamassa memorandumissa on tehty vähäinen muutos siihen rajalinjaan, jonka Neuvostoliiton hallitus Karjalan Kannaksella ehdotti memorandumissaan 14.10. Koska Suomen hallitus on tahtonut osoittaa ymmärtämystä niitä toivomuksia kohtaan, joita Neuvostoliitolla voi olla Leningradin kaupungin turvallisuuden tehostamiseksi, Suomen hallitus yhteisymmärryksen saavuttamiseksi suostuu menemään Suomen kansalle hyvin raskaisiin uhrauksiin. Sen on kuitenkin mahdotonta hyväksyä sitäkään uutta rajalinjaa, joka Neuvostoliiton hallituksen memorandumissa ja siihen liittyvässä kartassa esitetään. Tämä uusi rajalinja siirtyisi liian lähelle Suomen suurinta vientisatamaa ja koko Itä-Suomen keskusta. Paitai jo ennen esitettyjä haittoja merkitsisi tämä oleellista Suomen turvallisuusnäkökohtien syrjäyttämistä. Se tietäisi myös poikkeamista siitä periaatteesta, että

vaaditun järjestelyn tarkoituksena on oleva molempien osapuolten turvallisuusnäkökohtien huomioon ottaen. Suomen hallitus ilmoittaa täten perinpohjin asiaa harkittuaan voivansa hyväksyttävää aluekorvausta vastaan suostua jonkin verran suurempaan alueluovutukseen Suomenlahden pohjukan pohjoisrannalla, kuin mitä sen taholta aikaisemmin on ehdotettu. Uusi raja tulisi tämän mukaisesti kulkemaan oheisen kartan mukaisesti rajaviivalla Vammeljoen suu - Vammeljoki - Lintulan joki - Kaukjärvi - nykyinen raja (rajapatsas n:o 70).

4) Neuvostoliiton hallitus on ilmoittanut erikseen esiintyvänä kysymyksenä, että se haluaisi korjausta sen käsityksen mukaan taitamattomasti ja keinotekoisesti vedettyyn rajaan Petsamon Kalastajasaarennolla, mikä merkitsisi Kalastajasaarenon Suomelle kuuluvan koko läntisen osan luovuttamista Neuvostoliitolle. Tätä kysymystä ei ole Neuvostoliiton taholta perusteltu puolustusnäkökohdilla eikä muutenkaan ole esitetty seikkoja, jotka vaatisivat sellaista alueuhrausta Suomen taholta tai voisivat saada Suomen hallituksen vakuutetuksi rajajärjestelyn tarpeellisuudesta. Mutta osoittaakseen hyvää tahtoaan Suomen hallitus on valmis neuvottelemaan Kalastajasaarenon länsiosan Pummangin vuonoon saakka etelässä luovuttamisesta Neuvostoliitolle aluekorvausta vastaan. Tässä yhteydessä olisi syytä ottaa uudelleen esille tarkistettavaksi Tarton rauhansopimuksen 6-8 artiklat. Nämä artiklat sisältävät määräyksiä, joita joko ei ole käytännössä sovellettu tai jotka eivät enää ole sopusoinnussa nykyhetken käytännöllisten tarpeiden kanssa.

5) Neuvostoliiton hallitus on jo ensimmäisessä memorandumissaan ilmoittanut, että se on aluekorvauksena ajatellut luovuttaa Suomen tasavallalle alueen, joka kuuluu Repolan ja Porajärven piireihin, Suomen hallitukselle jätetyn kartan mukaisesti. Aluekorvausta käsitellessään täytyy Suomen hallituksen kiinnittää huomiota seuraaviin näkökohtiin, jotka ovat tarpeellisia kohtuuden vaatimuksia vastaavan järjestelyn aikaansaamiseksi.

a) Niinkuin Neuvostoliiton hallitus itsekin on todennut ehdotuksessaan, ovat ne alueet, jotka Suomi nyt on ajatellut luovuttaa Neuvostoliiton hallitukselle, aivan

toisen arvoisia kuin ne maa-alueet, joita Neuvostoliiton taholta on ehdotettu Suomelle luovutettaviksi. Suomi menettää maa-alueita sekä mantereelta että saarilta ja tämän lisäksi vielä Suomelle tärkeitä aluevesiä. Neuvostoliitolle nämä alueet ovat, kuten Neuvostoliitto itsekin on ilmoittanut, sotilaallisista syistä ensiluokaisen tärkeitä. Suomi sen sijaan saisi aluevaihdossa alueita, joilla ei ole vastaavanalaista sotilaallista enempää kuin taloudellista arvoa. Näin ollen täytyy aluekorvauksen suuruutta määriteltäessä nämä seikat ottaa huomioon.

b) Asian järjestelyä silmällä pitäen on välttämätöntä, että Suomen valtion ja kansalaisten aluevaihdon johdosta kärsimien tappioiden luettelointiin ja arviointiin varataan tarpeeksi aikaa. Niillä alueilla, jotka Suomi on ajatellut luovutettaviksi Neuvostoliitolle, on valtion omistamaa kiinteää omaisuutta, rauta- ja maanteita, kasarmeja ja kouluja y.m. sekä muuta yksityisille kuuluvaa alueen mukana seuraavaa kiinteää omaisuutta. Valtion omistaman alueen mukana seuraavan kiinteän omaisuuden arvo on otettava huomioon Neuvostoliiton luovutettavan alueen laajuutta määrittäessä, mutta yksityisten kiinteän omaisuuden arvo olisi Neuvostoliiton täydelleen korvattava rahassa Suomen valtiolle asianomaisille maksettavaksi. Viimemainittujen seikkojen käytännöllistä järjestelyä varten olisi asetettava asiantuntijatoimikunta, jolle tehtävänsä suorittamiseen on varattava riittävästi aikaa.

6) Memorandumissaan 23.10. on Neuvostoliiton hallitus ilmoittanut hyväksyvänsä sen ehdotuksen, jonka Suomen hallitus on tehnyt Neuvostoliiton kanssa solmimansa hyökkäämättömyyssopimuksen täydentämiseksi. Oheisena seuraa ehdotus pöytäkirjaksi ^{x)}.

7) Neuvostoliiton hallitus ehdottaa Karjalan Kanaksella Suomen ja Neuvostoliiton rajaa pitkin kulkevan linnoitusvyöhykkeen hävittämistä ja vain tavanmukaisten rajavartiojoukkojen jättämistä sinne. Ne toimenpiteet, joihin Suomen hallitus rajoillaan on ryhtynyt, ovat yksinomaan

^{x)} Ehdotusta pöytäkirjaksi Suomen edustajat eivät jättäneet, kun sitä koskeva kysymys jäi kokonaan taka-alalle.

johtuneet puolustus- ja turvallisuusnäkökohdista, eikä Suomi senvuoksi voi niistä luopua. Se ehdoton puolueettomuus, joka on määräävänä Suomen hallituksen politiikalle, velvoittaa sitä myöskin huolehtimaan rajojensa turvaamisesta. Ne linnoitustoimenpiteet, joihin Suomi on ryhtynyt, ovat tämän sanelemia. Normaalina aikana on Suomen hallitus aseellisena voimana rajavyöhykkeellä käyttänyt vain rajavartiojoukkoja.

8) Suomen hallitus toteaa, ettei Neuvostoliitto vastusta Ahvenanmaan saarten linnoittamista Suomen voimilla, mikä on ollut Suomen hallituksen tarkoituksena sen pyrkimyksissä järjestää Ahvenanmaan puolueettomuuden turvaamista.

Suomen hallitus on tarkoin harkinnut ylläolevaa ehdotustaan. Se kielteinen kanta, jonka Suomen hallitus on omaksunut erinäisiin Neuvostoliiton toivomuksiin nähden, ei johdu siitä, etteikö Suomen hallitus olisi tahtonut ymmärtää niitä pyrkimyksiä, joita Neuvostoliiton hallituksella voi olla Leningradin turvallisuuden tehostamiseksi. Suomen hallitus onkin ottanut ne huomioon hyväksyessään käytännöllisissä rajoissa Neuvostoliiton hallituksen ehdotukset.

Suomen hallitus on täten yksimielisen kansansa nimessä antanut Neuvostoliitolle positiivisen todistuksen halustaan ymmärtää Neuvostoliitolle tärkeitä turvallisuusnäkökohtia ja myös osoittanut, että se pyrkimyksissään järjestää poliittiset suhteet tyydyttävälle kannalle on mennyt niin pitkälle, kuin sen oma riippumattomuus, turvallisuus ja puolueettomuus voi sallia. Ne uhraukset, jotka Suomi naapurussuhteiden parantamisen tarkoituksessa ja rauhan vahvistamiseksi Neuvostoliiton hyväksi suostuu tekemään, ovat Suomen kansalle hyvin raskaita, sillä ne koskevat ikivanhaa suomalaista asutusta, joka vuosisatoja on kuulunut Suomen valtiolliseen alueeseen.

Suomen hallitus ilmoittaa lopuksi, että tämän sopimuksen aikaansaaminen on riippuvainen Suomen eduskunnan hyväksymisestä Suomen perustuslakien säätämässä järjestyksessä."

Kokouksessa 4.11. Neuvostoliiton edustajat osoittautuivat halukkaiksi luopumaan Hangosta saadakseen tukikohta-alueeksi Lappohjan ankkuripaikan lisäksi Hermansön, Koönin ja Hästö-Busön saaret sekä tekemään vielä pienen korjauksen Karmaksen

rajaviivaa tarkoittaneeseen ehdotukseensa. Tässä tilanteessa 7.11. annetut Presidentin uudet ohjeet sisälsivät lähinnä seuraavaa:

Vuokraus, osto tai vaihto Hangossa tai muualla Suomen rannikolla on mahdoton. Samoin on asia laita Lappohjaan, Hermansöön, Koöniin ja Hästö-Busöön nähden. Kannaksella Koiviston raja ei samoin ole hyväksyttävissä. Olisi syytä päästä keskustelemaan Suursaaresta, jotta saataisiin selvyys Neuvostoliiton kannasta sen suhteen. Kalastajasaarennosta voidaan luovuttaa vain pohjoispuolisko.

Samassa yhteydessä annettiin valtuutetuille ohjeita myös rahallisen korvausmäärän suhteen siltä varalta, että neuvotte- luissa päästäisiin tulokseen. Yksityiskohtaiset ohjeet aluekorvauskysymyksestä katsottiin olevan tarkoituksenmukaista antaa vasta sen jälkeen, kuin nähdään, onko olemassa yhteisymmärrykseen pääsemisen mahdollisuuksia.

Viimeinen keskustelu Suomen ja Neuvostoliiton edustajien välillä tapahtui 9.11., jolloin Neuvostoliitto ei suostunut enää tekemään minkäänlaisia myönnytyksiä. Suomen edustajien ottaessa esille kysymyksen Suursaaresta ja esittäessä mahdollisuuden sen eteläkärjen luovuttamisesta Neuvostoliitolle tämä ei saavuttanut Neuvostoliiton edustajien hyväksymistä. Tässä kokouksessa ministeri Paasikivi luki seuraavan vastauksen, jonka hän myös jätti kirjallisesti ulkoasiainkomissaari Molotoville tämän pyynnöstä:

"Viime kokouksessa tehtiin Neuvostoliiton puolelta ehdotus, että ellei Suomi katsoisi voivansa myöntää Neuvostoliitolle sotilaallista tukikohtaa Hangossa, sellainen myönnettäisiin Hangon lähellä olevilla saarilla: Hermansö, Koön ja Hästö-Busö, ynnä ankkuripaikka Lappohjan satamassa.

Olemme esittäneet tämän ehdotuksen hallituksellemme ja saaneet siltä nyttermin vastauksen. Hallituksemme katsoo, että samat syyt, mitkä estävät sotilaallisen tukikohdan myöntämisen Hangossa, koskevat myös puheena olevia saaria. Suomi ei voi myöntää vieraille valtakunnalle sotilaallisia tukikohtia oman alueensa ja omien rajojensa sisällä. Olemme aikaisemmissa kokouksissa useamman kerran

esittäneet nämä syyt. Näin ollen Suomen hallitus ei katso voivansa suostua tähän ehdotukseen."

Myöhään saman päivän iltana ulkoasiainkomissaari Molotov lähetti ministereille Paasikivelle ja Tannerille kirjelmän, joka sisälsi kannanilmaisun ministeri Paasikiven edellä olevan lausunnon johdosta. Siinä koetettiin tehdä uskottavaksi, että Hangon tai eräiden sen lähellä olevien saarten (näihin saariin oli nyt lisätty Långskär, Furuskär, Ekön ja "vielä muutamia muita yllämainittuja lähellä olevia saaria", joista yhdestäkään aikaisemmin ei Neuvostoliiton taholta oltu ensinkään mainittu) myynti tekisi aiheettomaksi väitteet siitä, että nämä olisivat vielä (myynnin jälkeen) Suomen aluetta, joten myös vastaväite "Suomi ei voi myöntää vierasalle valtakunnalle sotilaallisia tukikohtia oman alueensa ja omien rajojensa sisällä" on asiaton ja merkitsi Neuvostoliiton hallituksen asenteen vääristämistä.

10.11. ministerit Paasikivi ja Tanner lähettivät tähän kirjelmään vastauksen, jossa ilmoitettiin, että Neuvostoliiton asenne on esitetty täysin asiallisesti Suomen hallitukselle. Sanotussa vastauksessa ilmoitettiin uudestaan, että Suomen hallitus ei pidä mahdollisena suostua missään muodossa luovuttamaan sotilastukikohdiksi alueita Hangossa taikka muualla Suomen rannikoilla. Vastauksessa huomautettiin, että edellämainitussa kirjelmässä on mainittu sellaisiakin saaria, joita aikaisemmin ei Neuvostoliitonkaan taholta ole otettu puheeksi. Vastauksessa viitattiin edelleen niihin puolueettomuusnäkökohtiin, jotka Suomen puolelta oli jo aikaisemmin tuotu esiin, sekä ilmoitettiin, että Suomi ei voi luopua elintärkeistä eduistaan.

Saatuun 13.11. hallitukseltaan luvan lähteä Moskovasta paluumatkalle ministerit Paasikivi ja Tanner lähettivät hra Molotoville kirjelmän, joka kuului seuraavasti:

"Kun ei Teidän ja hra Stalinin kanssa käymissämme neuvotteluissa ole onnistuttu löytämään pohjaa suunnitellulle Neuvostoliiton ja Suomen väliselle sopimukselle, olemme katsoneet tarkoituksenmukaiseksi matkustaa tänä iltana takaisin Helsinkiin.

Saattaen tämän tietoonne ja kiittäen kaikesta osaksemme tulleen ystävällisyydestä lausumme toivomuksen, että neuvottelut tulevaisuudessa voisivat johtaa molempia puolia tyydyttävään tulokseen."

lan Kannaksella. (Katso liitettä 1 ja v.v. ja puoluetöimikunnan yhteisen kokouksen pöytäkirjaa 7/11-39.)

Valtioneuvos Paasikivi sai hallitukselta uusia ohjeita, joissa asetuttiin venäläisten vaatimuksiin nähden verraten kielteiselle kannalle. (Katso liitettä 2) Hänelle huomautettiin myöskin siitä, että hän voisi neuvotteluissa kosketella n.s. Hyrsylän mutkan oikaisemista. Suomalaisten vastaus jätettiin lokakuun 14 päivänä. Samana päivänä jättivät venäläiset vaatimuksensa kirjallisessa muodossa. (Katso liitettä 1)

Saatuaan venäläisten kirjallisen ilmoituksen, ilmoitti valtioneuvos Paasikivi palaavansa Helsinkiin hakemaan lisää ohjeita. Hänen palattuaan neuvotteli hallitus asiasta myöskin puolustusvoimien johdon kanssa. Selosti tämän jälkeen hallituksen kantaa tässä vaiheessa. (Katso liitteitä.)

Valtioneuvos Paasikivi ei halunut lähteä yksinään takaisin Moskovaan, vaan halusi, että puhujakin olisi lähtenyt mukaan, mikä sitten tapahtuikin 21/10-39. Niinä päivinä olivat venäläiset lentokoneet lennelleet Suomen puolella ja niinpä suomalaiset nyt Moskovaan saavuttuaan ensi töikseen esittivät protestin tapahtuneiden rajaloukkausten johdosta. Lokakuun 23 p:nä jätettiin Suomen hallituksen ehdotus Neuvostoliitolle. (Katso liitettä 2) Samana päivänä jättivät Neuvostoliiton edustajat Suomen edustajille Neuvostoliiton tarkistetun ehdotuksen, joka ei sisältänyt muuta myönnytystä kuin pienen lievennyksen Neuvostoliiton aikaisempaan ehdotukseen Karjalan Kannaksen rajasta. Koska venäläiset olivat jäykästi ehdotustensa kannalla, palasivat suomalaiset neuvottelijat Helsinkiin.

Hallitus asettui yhteyteen eduskuntaryhmien puheenjohtajien kanssa ja neuvottelijoillemme hyväksyttiin uudet ohjeet, joissa mm edelleenkin kieltäydettiin luovuttamasta Hankoa ja Lappohjan satamaa sekä uudistettiin eräiden Suomenlahdella olevien saarien luovuttamista koskeva ehdotus ja jonkin verran laajennettiin Karjalan Kannaksella luovutettavan alueen suuruutta, niin että raja tulisi kulkemaan Vammeljoen suu-Vammeljoki-Lintulan joki-Kaukjärvi-nykyinen raja (rajapatsas n:o 70). (Katso liite 2)

Tämän jälkeen puhuja selosti niitä alueluovutuksesta johtuvia korvausperusteita, joita Suomen taholta esitettiin noudatettavaksi.

Saamiensa eväiden kanssa neuvottelijat jälleen palasivat Moskovaan 2/11-39. Seuraavana päivänä heillä oli neuvottelu Neuvostoliiton edustajain kanssa. Saapuvilla olivat Molotov ja Potemkin. Keskustelu oli jokseenkin hyödytöntä kun Stalin ei ollut saapuvilla. Marraskuun 4 päivänä oli uusi neuvottelu ja nyt oli Stalinkin jälleen mukana neuvotteluissa. Tässä neuvottelussa venäläiset hiukan muuttivat aikaisempaa kantaansa. Stalin ilmoitti, että he voisivat luopua Hangosta, jos he saisivat tukikohta-alueeksi Lappohjan ankkuripaikan lisäksi Hermansön, Koönin ja Hästö-Busön saaret. Hän ilmoitti lisäksi, että suomalaiset saisivat valita joko näiden alueiden vuokraamisen, vaihtamisen tai myymisen välillä. Edelleen Stalin ilmoitti, että he ovat valmiit keskustelemaan Kalastajasaarennosta.

Tämän jälkeen neuvottelijamme kysyivät sähköellä hallitukselta mitä venäläisille on nyt vastattava. Hallitus vastasi, että samat syyt, jotka estävät luovuttamasta Hankoa, koskevat myöskin Hangon lähellä olevien saarien luovuttamista. Vastauksessa käsiteltiin myöskin Suursaaren ja Kalastajasaarenon luovuttamisasiaa.

Viimeinen keskustelu Suomen ja Neuvostoliiton edustajien välillä tapahtui 9/11, jolloin Neuvostoliitto ei suostunut enää tekemään minkäänlaisia myönnytyksiä. Tilaisuudessa sanoi puhuja käyttäneensä suomeksi pitemmän puheenvuoron, joka sitten käännettiin venäjäksi. Myöskin valtionneuvos Paasikivi luki kirjallisen vastauksen, joka pyynnöstä jätettiin Molotoville. Tämän jälkeen neuvottelijat sanoivat hyvästit toisilleen ja suomalaiset poistuivat neuvottelupaikalta. Vielä samana yönä kello 1/1 ajoissa lähetti Molotov kirjelmän, joka sisälsi kannanilmaisun Paasikiven lausunnon johdosta. Kirjelmässä väitettiin, että Neuvostoliiton asenne on väärinymmärretty, koska Hangon tai eräiden sen lähellä olevien saarien (näihin saariin oli nyt lisätty Länskär, Furuskär, Ekön ja "Vielä muutamia muita yllämainittuja lähellä olevia saaria", joista yhdestäkään ei Neuvostoliiton taholta oltu ensinkään mainittu aikaisemmin) myyminen Neuvostoliitolle tekisivät aiheettomaksi väitteet siitä, että nämä olisi-

vat vielä (myynnin jälkeen) Suomen aluetta. Kirjelmän tarkoitusta eivät suomalaiset neuvottelijat ymmärtäneet. Kirjelmään lähetettiin vastaus, jossa sanottiin, että Neuvostoliiton vaatimukset on tarkoin saatettu Suomen hallituksen tietoon. Kirjelmässä viitattiin niihin puolueettomuusnäkökohtiin, jotka Suomen puolelta oli jo aikaisemmin tuotu esiin, sekä ilmoitettiin, että Suomen hallitus ei pidä mahdollisena luovuttaa missään muodossa alueita sotilastukikohdiksi Hangossa taikka muualla Suomen rannikolla ja että Suomi ei voi luopua elintärkeistä eduistaan. Kirjelmässä huomautettiin vielä siitäkin, että Molotovin kirjelmässä on mainittu sellaisiakin saaria, joita aikaisemmin ei Neuvostoliitonkaan taholta ole otettu puheeksi. - Tähän kirjelmään ei ole saapunut vastausta.

Tämän jälkeen neuvottelijat saivat hallitukselta luvan palata Helsinkiin. Ennen lähtöään lähettivät he Molotoville kirjelmän, jossa ilmoitettiin pois lähdöstä sekä suomalaisten halusta jatkaa neuvotteluja.

Puhuja huomautti tämän jälkeen, että neuvottelujen edistymistä oli ilmeisesti haitannut se, että Molotov saattoi julkisuuteen Neuvosto-Venäjän vaatimukset. Tämä teki venäläisille vaikeaksi luopua julkisesti tiedossa olevista vaatimuksistaan. Kertoi vielä eräistä yksityisistietoista, keskusteluista ja havainnoista. Totesi lopuksi, että mieluisinta olisi ollut päästä sopimuksen tekemiseen, mutta toiselta puolen on huomattava, että kaikkiin venäläisten vaatimuksiin ei voi mennä.

Puheenjohtaja P e k k a l a kiitti toveri Tanneria seikkaperäisen selostuksen johdosta.

Wiik: Kun kuuli Neuvosto-Venäjän vaatimukset, jotka todella ovat raskaat, kiintyi huomio siihen, ettei aikaisemmin ole riittävän tehokkaalla tavalla huolehdittu hyvien suhteiden kehittämisestä tämän valtion kanssa. Kun jo aikaisemmin on siltä taholta esitetty eräiden Suomenlahdella olevien saarien luovuttamista, niin olisi silloin pitänyt ottaa asia vakavasti harkittavaksi. Ehkäpä nyt olisi päästy vähemmillä vaatimuksilla. Rauhan tekeminen voi maksaa paljon. Jos Neuvostoliiton vaatimukset nyt hylätään, niin vaikea on sanoa mitä siitä seuraa. Jos Venäjä ryhtyy toimenpi-

teisiin, jääme yksin. Jos taas tämä asia jää roikkumaan, merkitsee se raskaita menoja valtiolle. Kun tulee loppuselvitys Saksan ja Venäjän välillä, voi käydä niin, että Suomi joutuu sotaan Saksan puolelle. Tämä olisi viimeinen malja. Ellei tätä haluta niellä, on ryhdyttävä jatkamaan neuvotteluja.

Puhuja huomautti tämän jälkeen asian hoitamisesta. Jo aikoja ennen kuin eduskunta on kantaansa määritellyt, on sen kannanotto haluttu määritellä. Neuvotteluja on jatkettava. Sopimus on koetettava tehdä mahdollisimman hyvillä ehdoilla, ellei se ole mahdollista, niin sitten huonomminkin. Jos tulee sota, niin se käy vielä raskaammaksi.

Hakkila: Kun kommunistit ja fascistit yhtyivät ja Neuvostoliitto sai siten edullisen tilaisuuden, niin se käytti sitä heti hyväkseen. Tässä vaiheessa eivät aikaisemmat sopimukset olisi mitään merkinneet. Kun puhutaan hyvään tulokseen pääsemisestä, niin on silloin huomattava, että siinä tarvitaan molempipuolista halua. Huomautti asian hoitamisesta, että sopimuksista ensin neuvotellaan ja sen jälkeen ne tulevat eduskunnan käsiteltäväksi. Ei nähnyt eroa Moskovan ja Berlinin välillä.

Tanner: Wiikin lausunto oli eräs kaikkein onnettomampia mitä hän on pitänyt. Yhtyi Wiikiin siinä, että suhtautuminen Neuvosto-Venäjään ei ole kaikilla tahoilla ollut hyväksyttävää. Jos nyt k.o. saaret olisi aikaisemmin luovutettu, niin kenties siltä taholta olisi nyt tultu vielä suuremmilla vaatimuksilla. Venäjän kansa on toisin rakennettu kuin Suomen kansa. Kysytään: miten käy? Vaikea sanoa. Asia on riippuvainen myöskin kansainvälisen tilanteen kehittymisestä. Ei uskonut riidan syntymiseen. Mikä tie nyt olisi valittava? Jos olisi annettu Hanko, olisi Suomi joutunut puristukseen. Oli yhtämieltä Wiikin kanssa neuvottelujen jatkamisesta. Asian tuominen eduskuntaan ei olisi sitä parantanut. Asiaa ei olisi vielääkään saatettava julkisen keskustelun alaiseksi, jotta kansamme ei tulisi kiinnilyödyksi.

Kilpi: Kertoi miten vaikeata on ollut saada aikaan ystävällisiä suhteita Neuvosto-Venäjän kanssa.

Reinikainen: Ryhmän valtava enemmistö varmaankin hyväksyy hallituksen kannan.

Ampuja: Oli sitä mieltä, että asia ei ole toivotomassa vaiheessa.

Voionmaa: Suurpoliittinen kriisi on synnyttänyt tämän kysymyksen ja se sen myös ratkaisee. Voisi jäädä rauhallisesti odottamaan ratkaisua. Meilläkin on omat velvollisuutemme, on katsottava ettei mielettömyyksiä päästä tekemään. Suomella on ollut hyvät neuvottelijat, jotka ovat arvokkaasti hoitaneet tehtävänsä. Nykyinen tilanne on sellainen, ettei Venäjä ryhdy väkivaltaisuuksiin pientä Suomea vastaan. Neuvottelujen tie on auki. Voimien kokoaminen on nyt tarpeen.

Pekkala: Ilmoitti asian yksityiskohtiin nähden olevansa toisella kannalla kuin Wiik.

Pitkäsilta: Valitsijain taholta on esitetty toivomus, että olisi toimittava niin, että sota voitaisiin välttää. Kun on kuullut toveri Tannerin selostuksen, ei voi muuta kuin yhtyä hänen kantaansa. Huomautti hallituksen jäsenille, että ulkoministeri Erkon olisi pitänyt eräissä puheissaan käyttää toisenlaista kieltä. Erko ei saisi tehdä karhunpalvelusta Suomen asialle. Mainitsi sopimuksien kunnioittamisesta. Ei ole mitään takeita siitä, että Neuvosto-Venäjä kunnioittaa tekemiään sopimuksia.

Jokinen: On jokseenkin sama juttu annettaisiinko Hanko tai Lappohja ja k.o. lähi-saaret. Saarten luovuttaminen katkaisisi liikenteen Hankoon.

Kivisalo: Hallituksen olisi koetettava hoitaa asia siten, että rajalla tultaisiin toimeen nykyistä pienemmillä joukoilla.

Pyy: Tiedusteli ylimääräisten kertausharjoitusten järjestelyä vastaisuudessa. Viipurin ympäristössä kärsitään taloudellista hätää.

Lepistö: Venäjän taholta ryhdytään nyt varmaankin propagandataisteluun Suomea vastaan. Yritetään lyödä kiila työväen keskuuteen. Ryhmän jäsenten olisi käytävä puhumassa jotta asia tulisi joukoille selitetyksi.

Kajala: Yhtyi Lepistön lausuntoon. Olisi saatava selvyys siitä, miten menetellään kommunis-
tien myyräntyön suhteen. Puhujille olisi annettava ohjeita. Kommunistiselta taholta yritetään levittää tyytymättömyyttä reserviläisten perheiden keskuu-
teen.

Kulovaara: Lausui tyytyväisyytensä asioiden hoidosta. Rivimiesten ei nyt pitäisi paljoa näihin asioihin puuttua.

Juutilainen: Ehdotti, että ryhmä päättäisi hyväksyä hallituksen kannan ja neuvottelijain toi-
minnan.

Pitkäsilta: Kannatti Juutilaisen ehdotusta. Yhtyi Pyyn huomautukseen taloudellisen hädän torju-
misesta.

Keskustelun päätyttyä hyväksyttiin kaikilla äänillä (ääniä ei laskettu) yhtä vastaan hallituksen kanta ja neuvottelijain toiminta.

V a k u u d e k s i :

Jouko Räsänen
Puheenjohtaja.

Ungo Rantala
Sihteeri.

T a r k i s t e t t u :

Pekka Kettunen
Antero

Pöytäkirja

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän valmistavan valiokunnan kokouksesta, joka pidettiin ryhmähuoneessa eduskuntatalossa 23 p:nä marraskuuta 1939. Saapuvilla olivat: Bryggari, Hakkila, Komu, Kulovaara, Lehtokoski, Lepistö, Lonkainen, Pekkala, Peltonen, O., Rantala, Reinikainen, Räisänen, Linna, Tolonen, Welling, Wiik ja Aattela sekä ministerit Fagerholm ja Salovaara ja puoluetoi-
mikunnan edustajana puoluesihteerit Aaltonen ja S.K. Kilpi. Pu-
hetta johti Pekkala ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Ulkoministeriön selonteko Suomen Neuvostoliitolle esittämistä vastauksista ja vastaehdotuksista.

Puheenjohtaja ilmoitti, että ryhmälle on saapunut ulkoministeriön selonteko Suomen Neuvostoliitolle esittämis-
tä vastauksista ja vastaehdotuksista Neuvostoliiton ja Suo-
men välisissä neuvotteluissa 5.10.39. - 13.11.39.

Merkitään saapuneeksi ja ilmoitetaan ryhmälle. (Sih-
teeri liittänyt selonteon 16/11-39 pidetyn ryhmäkokouksen pöytäkirjaan, jossa asia on ollut käsiteltävänä)

2 §.

Laki valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa toisen omaksi valtion omistamia kivennäislöydöksiä sekä niiden hyväksikäyttöä varten tarvittavia maa-ala-
eita.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen ot-
sikossa mainittuun hallituksen esitykseen.

Pekkala: Lakiehdotusta tuskin voimme sellaise-
naan hyväksyä.

Welling: Mikäli on kysymys valtion omistamien löy-
dösten luovuttamisesta Outokumpu Oy:lle voidaan esitys hy-
väksyä.

Aattela: Selosti asiaa ja sen käsittelyä valtio-
varainvaliokunnan asianomaisessa jaostossa. Esitystä ei
olisi sellaisenaan hyväksyttävä, vaan olisi ryhmän tahol-
ta ehdotettava 1 §:ään sellaista lisäystä, että sanojen
"...hyvitystä vastaan luovuttaa" jälkeen lisättäisiin sa-

nat "valtion omistamille tai valtioenemmistöisille osakeyhtiöille".

Salovaara: Asiassa olisi kuultava ministeri Voionmaata. Aattela tosin on selostanut asian aivan oikein.

Tolonen: Kannatti Aattelan ehdotusta.

Bryggari: Yhtyi Salovaaran ehdotukseen Voionmaan kuulemisesta.

Rantala: Kannatti Aattelan ehdotusta.

Keskustelun päätyttyä päätettiin ryhmäkokoukselle ehdottaa, että ryhmä kannattaisi lakiesityksen hyväksymistä siinä tapauksessa, että 1 §:ään saadaan lisäyksi Aattelan esittämä määritelmä. Asian johdosta kuullaan myöskin ministeri Voionmaata.

3 §.

Hiltusen kirjelmä.

Esiteltiin Hiltusen ryhmälle lähettämä kirjelmä, (Liite 1) jossa lähettäjä kertoo poliisien tunkeutumista eräaseen Varkauden työväentalossa pidettyyn yleiseen kokoukseen.

Keskustelussa ilmoitettiin, että Hiltunen on saatanut tapauksen sisäministerin tietoon.

Päätettiin ryhmälle ehdottaa, että asian johdosta käännyttäisiin sopivalla tavalla myöskin ryhmän taholta sisäministerin puoleen.

4 §.

Puolueneuvoston kokous.

Esiteltiin puoluetoimikunnan kirjelmä, josta ilmeni, että puolueneuvoston kokous pidetään Helsingissä 26/11-39. (Liite 2)

Ryhmälle ehdotetaan, että ryhmän edustajaksi kokoukseen valittaisiin ryhmän toinen sihteeri Lonkainen.

5 §.

Eräiden lakien muutosesityksien hyväksyminen.

Keskusteltiin eräiden lakien muutosesityksien hyväksymisestä, sekä eräiden lakien voimaantuloajan siirtämisestä.

Wiik: Onko ryhmän pakko niellä kaikki hallituk-

Liite 1 v.v. pöytäkirja. 23/11-39. Varkauden
Työväentalossa yleinen kokous, jossa
allekirjoittanut selosti poliittista
tilannetta ja rakennusliiton pu-
heenjohtaja tar. Uuno Nurminen
talonvalloista tilannetta. Kokous
hyväksyi yksimielisesti alustajien
esittämät päätökset.

Kansallista huamiota herätti
paikallisen poliisin suhtautumi-
nen kokoukseen. Jo etukäteen
oli ilmoitettu, että allei kokouk-
sesta jätetä ilmoitusta poliisille
niin pitäisi se olla pitävä.

Heti kokouksen aluttua ajoi
työväen talon pihalle poliisi-
laitoksen n. s. musta Maija,
josta kokoukseen tuli joukko
poliiseja. Milenosoitukseksi
seisoi auto talon pihalla
kokouksen loppuun asti.

Tapaus kuulutti kokouksen osan-
ottajia yleisesti.

Hiltunen

SUOMEN
SOSIALIDEMOKRAATTINEN PUOLUE
HELSINKI P, PAASIVUORENK. 3

PUHELIMET:
Puoluesihteeri { 73 993
72 410
Järjestösihteeri 72 995
Kunnallisasiat 74 742
Kassa ja julkaisu 72 347
Julkaisujen toim. 74 721

Liite 2 v.v. pöytäkirj. 23/11-39.

Helsinki.

marrask. 18 p:nä 1939.

H.T.

Sos.-dem. Puolueneuvoston kokous pidetään
Helsingissä Eduskuntatalossa sos.-dem. eduskunta-
ryhmän kokoushuoneessa sunnuntaina, marraskuun
26 p:nä, alkaen klo 10.

Samalla kun täten kutsumme Teidät kokoukseen,
ilmoitamme, että kokouksessa käsitellään vallit-
sevan tilanteen aiheuttamia kysymyksiä.

Puoluetervehdyksin

SOSIALIDEMOKRAATTINEN PUOLUETOIMIKUNTA

Kaarlo Harvala Aleksi Aaltonen

Laukainen

AA/MW

sen esittämät eri lakien muutosehdotukset sekä eräiden lakien voimaantuloajan siirtämisehdotukset?

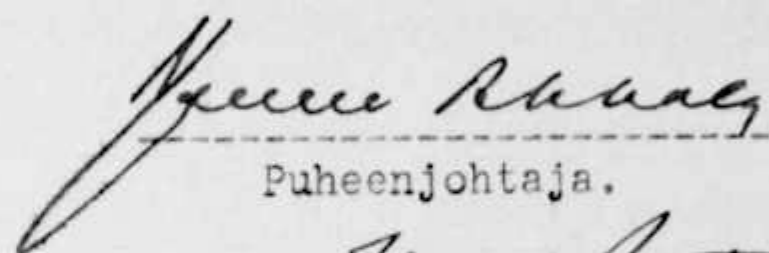
Räisänen: Alkoholistilain muutosehdotus on vaarallinen ja sitä ei ryhmän pitäisi hyväksyä.

Aattela: Selosti alkoholistilain käsittelyä valtiovarainvaliokunnan asianomaisessa jaostossa. Hallituksen ehdotus olisi nykyisen tilanteen huomioonottaen hyväksyttävä.

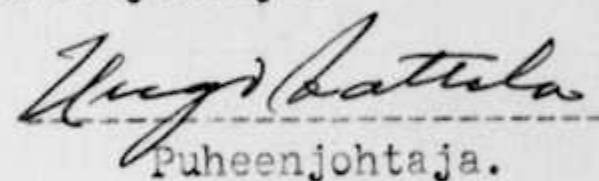
Fagerholm: Selosti alkoholistilain muutosehdotusta. Muutoksen jälkeenkin voitaneen hoitaa alkoholistihuollon tarpeessa olevat henkilöt.

Keskustelun päätyttyä todettiin, että v.v. kannattaa hallituksen niiden esitysten, joita Wiik puheenvuorossaan tarkoitti, hyväksymistä.

V a k u u d e k s i :

Puheenjohtaja.

Puheenjohtaja.

Pöytäkirja

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän kokouksesta, joka pidettiin ryhmähuoneessa eduskuntatalossa 23 p:nä marraskuuta 1939. Nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi: Eskola, Hakkila, Jokinen, Kuusisto, Pitkäsilta, Sillanpää, Simonen, Syrjänen, Tanner, Turka ja Voionmaa. Puoluesihtööri Aaltonen oli myöskin kokouksessa saapuvilla. Puhetta johti Pekkala ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Lähetystö.

Ryhmäkokoukseen saapui Karjalan Kannaksen väestön eri piirejä edustava lähetystö, jonka puolesta kiinnitettiin ryhmän huomiota Karjalan Kannaksen kysymykseen. "Me olemme saapuneet tänne suru sydämessä", lausuttiin lähetystön taholta. Suuri itäinen naapurimme on esittänyt vaatimuksen, että osa Kannaksesta luovutettaisiin vieraalle maalle. Kannasta ovat vain suomalaiset asuttaneet. Heillä on oikeus tähän maahan ja he katselevat tätä asiaa ennenkaikkea oikeuskysymyksenä. He ovat vakuutettuja siitä, että jos nyt annettaisiin kappale Kannasta, niin jonkin ajan kuluttua olisi annettava lisää. Toivoivat, että sitä mikä kuuluu tälle maalle, ei vieraalle valtiolle olisi luovutettava, ja että tätä asiaa käsiteltäisiin oikeuskysymyksenä. Lähetystön taholta ilmaistiin tyytyväisyys siitä reippaudesta, jota suomalaiset joukot ovat osoittaneet saapuessaan Kannakselle vartiopalvelustaan suorittamaan. Lopuksi lähetystön taholta esitettiin kirjallinen lausuma. (Liite 1)

Puheenjohtaja P e k k a l a vastasi lähetystölle seuraavaa:

"Arvoisa lähetystö! Sosialidemokraattinen Eduskuntaryhmä on joka hetki valppaasti seurannut nykyisen vaikean tilanteen kehitystä. Ryhmälle on ollut selviö, että maamme riippumattomuutta on kaikissa vaiheissa kunnioitettava ja sen mukaisesti toimintamme järjestettävä. Sosialidemokraattinen ryhmä on aina ollut ja on yhä edelleenkin sillä kannalla, että valtioitten väliset erimielisyydet on pyrittävä ratkaisemaan rauhallisin keinoin neuvotteluteitse silloinkin, kun on kysy-

mys suur- ja pienvallan välisistä kysymyksistä. Nyt puheena olevien neuvottelujen aikana on ryhmän taholta noudatettu samaa periaatetta ja niin tulee ryhmä epäilemättä tekemään vastakin, jos tarvis vaatii."

2 §.

Ulkoministeriön selonteko Suomen Neuvostoliitolle esittämistä vastauksista ja vastaehdotuksista.

Puheenjohtaja ilmoitti, että ryhmälle on saapunut ulkoministeriön selonteko Suomen Neuvostoliitolle esittämistä vastauksista ja vastaehdotuksista Neuvostoliiton ja Suomen välisissä neuvotteluissa 5.10.39.- 13.11.39.

Merkittiin saapuneeksi. Ryhmän jäsenet saavat lainata sitä sihteeriltä luettavakseen. (Liitteenä 16/11 pidetyn ryhmäkokouksen pöytäkirjassa.)

3 §.

Laki valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa toisen omaksi valtion omistamia kivennäislöydöksiä sekä niiden hyväksikäyttöä varten tarvittavia maa-alueita.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen otsikossa mainittuun hallituksen esitykseen.

Valmistava valiokunta ehdotti, että ryhmä kannattaisi lakiesityksen hyväksymistä siinä tapauksessa, että 1 §:ään saadaan lisätyksi sanat "valtion omistamille tai valtioenemmistöisille osakeyhtiöille". (Katso v.v. pöytäkirjaa 23/11-39)

Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti. Asian johdosta kuullaan myöskin toveri Voionmaata.

4 §.

Hiltusen kirjelmä.

Esiteltiin ryhmän jäsenen Hiltusen kirjelmä, jossa lähettäjä kertoo poliisien tunkeutumisesta eräseen Varkauden työväentalossa pidettyyn yleiseen kokoukseen. (Liitteenä v.v. pöytäkirjassa 23/11-39)

Valmistava valiokunta ehdotti, että ryhmän puolesta sopivalla tavalla käännyttäisiin asian joh-

Liite 1 ryhmän pöytäkirjaan 23/11-39.

Arvoisa lähetystö.

Sos.dem. eduskuntaryhmä on joka hetki valpaasti seurannut nykyisen vaikean tilanteen kehitystä. Ryhmälle on ollut selviä, että maamme riippumattomuutta on kaikissa vaiheissa kunnioitettava ja sen mukaisesti toimintamme järjestettävä. ~~Maamme ole vaarana kei-~~
~~lekään emmekä tahdo sitä vastakseen olla.~~ Sos.dem. - ryhmä on aina ollut ja on yhä edelleenkin sillä kannalla, että valtioitten väliset erimielisyydet on pyrittävä ratkaisemaan rauhallisin keinoin neuvotteluteitse silloinkin, kun on kysymys suur- ja pienvallan välisistä kysymyksistä. Nyt puheena olevien neuvottelujen aikana on ryhmän taholta noudatettu samaa periaatetta ja niin tulee ryhmä epäilemättä tekemään vastakin, jos tarvis vaatii. Tällaisena aikana sattuu luonnollisesti tapauksia ja esiintyy ilmiöitä, joita voidaan arvostella. Kaikki ei käy niin kuin jokaisen mielestä pitäisi käydä, joten tyytymättömyydenkin henki saattaa levitä. Luulen voivani ryhmän puolesta arvoisalle lähetystölle vastata, että ryhmä, niinkuin se on aina tehnyt, voimiensa mukaan huolehtii siitä, että vähäväkinen kansa, joka tällaisina aikoina saa kärsiä raskaimman taakan painon, voisi selviytyä tilanteesta mahdollisimman vähin menetyksin ja vaivoin. Ryhmä on lähetystölle kiitollinen siitä, että se on ryhmän puoleen kääntynyt ja toivoo ryhmä, että lähetystön toiminta johtaisi mahdollisimman hyviin tuloksiin ja että parempiosaisia kin elähdyttäisi oikeudenmukaisuuden ja humanisuuden henki nykyisestä tilanteesta aiheutuvia asioita selvitellessä.

Terijoki

Rannajärvi

Täysin tunnustaan yksityisten kansalaisten ja kansalaispiirien velvollisuuden luottavasti jättää kansamme suurten kysymysten ratkaisu maan Hallituksen ja Eduskunnan käsiin tunnemme me allekirjoittaneet, jotka edustamme Kannaksen väestön eri piirejä, sisäistä pakkoa saattaa Hallituksen ja Eduskunnan tietoon vakaumuksemme, että Kannaksen koekemattomuus on merkitykseltään ensiarvoisen tärkeä isänmaamme tulevaisuudelle. Samalla lausumme sen vakuutuksen, että Kannaksen väestö ja sen puolustajisto mitään uhrauksia kieltämättä täyttävät niille uskotut tehtävät isänmaan puolesta siinäkin tapauksessa, että Hallitus ja Eduskunta kieltäytyessään suostumasta Kannaksen silpomiseen joutuvat tekemään vaikeimman mahdollisen ratkaisun.

Kannaksella marraskuussa 1939.

Toivo Valtavuo
Lehtori
Viipuri

Taavi Siltanen
Insinööri, Apul. kaup. johtaja.
Viipuri

Väinö Huuhtanen
agronoomi
Viipuri

Väinö Voipio
hovioik. asessori
Viipuri

Juho Rastas
Maanvilj.
Johannes

Juho Hietanen
Talousneuvos
Halila

Kaarlo Pulli
Tilanhoitaja
Koivisto

Johannes Hörkkö
Maanviljelijä
Johannes

A. Piispanen
agronoomi
Koivisto

Otto Rokka
Maanviljelijä
Koivisto

Jaakko Lukkari
Maanviljelijä
Kuolemajärvi

Toivo Ikonen
Maanviljelijä
Antrea

E. A. Tuomivaara
agronoomi
Uusikirkko

Anton Kauko
Maanviljelijä
Kuolemajärvi

Herman Vesterinen
Maanviljelijä
Uusikirkko, Ino

E. Pärnänen
lääninrovasti
Uusikirkko

Vilho Nikkanen
Maanviljelijä
Kanneljärvi

Aarne Summa
Agronomi
Kanneljärvi

M. Toiviainen
opettaja
Terijoki

S. Kirjavainen
Maanviljelijä
Kanneljärvi

Mikko Koukku
Maanviljelijä
Terijoki, Kuokkala

Pekka Kääpä
Kauppias
Kivennapa

Toivo Huuhtanen
Kunnankirjuri
Kivennapa

Ville Sihvo
Maanvilj.
Valkjärvi

Matti Pulakka
Maanvilj.
Rautu

P. I. Salo
Kirkkoherra
Rautu

Arvi Ukkonen
Maanviljelijä
Metsäpirtti

Aleks Mikkonen
Toimitusjohtaja
Metsäpirtti

Arvo Liesmaa
Kirkkoherra
Sakkola

Vilho Toiviainen
kunnankirjuri
Pyhäjärvi

V. Heinikainen
lääninrovasti
Räisälä

Tommi Tiira
Kunnankirj.
Räisälä

Adolf Peavilainen
Maanviljelijä
Räisälä

Arvi Pulli
Kirkkoherra
Vuoksenranta

Helena Virkki
maanviljelijä
Vuoksela

Matti Romu
maanviljelijä
Vuoksela

Abr. Lahtinen
Parturi
Terijoki

Martti Salokas
Rehtori
Terijoki

Tuomas Rautiainen
Maanviljelijä
Kivennapa

Esko Talikainen
maanviljelijä
Valkjärvi

Tuomas Koiranen
Liikemies
Valkjärvi

T. Joro
Maanvilj.
Rautu

Matti Pullinen
Toimitusjohtaja
Rautu

Albert Eeva
Maanviljelijä
Metsäpirtti

Matti Valkonen
Opettaja
Sakkola

Matti Ahonen
Työnjohtaja
Kiviniemi

Mikko Lappalainen
maanviljelijä
Pyhäjärvi

J. T. Helasvuo
kappalainen
Räisälä

Matti Jortikka
Maanviljelijä
Räisälä

Simo Kinru
Maanviljelijä
Vuoksenranta

Ilmari Pulli
Maanviljelijä
Vuoksenranta

Tuomas Väisänen
maanviljelijä
Vuoksela

Matti Kaukinen
Pankinjohtaja
Äyräpää

Juho Juvonen
Maanviljelijä
Muolaa

Pekka Ikonen
Kunnallisneuvos
Jääski

F. O. Virtanen
Opettaja
Imatra

Airi Sihvonen
Agronoomi
Joutseno

Valto Koskinen
Maanviljelijä
Joutseno

Anttoni Vertanen
Maanvilj.
Ruokolahti

Arvo Salomaa
Rovasti
Rautjärvi

Tuom. Teräväinen
Kansakoulunopettaja
Rautjärvi Ilmee

Heikki Lankinen
Maanviljelijä
Hiitola

Urho A. Pessi
maanvilj.
Kaukola

Mikko Hämäläinen
Maanvilj.
Kirvu

Frans K. Pietilä
agronomi
Antrea

Matti Lappeteläinen
Pientilallinen
Antrea

Kustaa Palovaara
Kirkkoherra
Heinjoki

Reino Mäkelä
maanvilj.
Äyräpää

U. Tolonen
Isännöitsijä
Äyräpää

Mikko Mäkirinne
Kansak.opettaja
Muolaa

Armas Päivärinta
maanviljelijä
Jääski

E. T. Hallberg
Isännöitsijä
Vuoksenniska

Oskari Lakka
Maanviljelijä
Joutseno

J. Halme
Liikkeenjohtaja
Vuoksenniska

J. Gummerus
Maanvilj.
Ruokolahti

H. A. Jolula
Opettaja
Rautjärvi

Valter A. Brotherus
maanviljelysneuvos
Hiitola

K. A. Sihvo
Opettaja, maanvilj.
Kaukola

Niilo Selonen
maanvilj.
Kaukola

Lauri Jortikka
Pankinjoht.
Kirvu, Sairala

Asko Karjalainen
Liikkeenharjoittaja
Antrea

Aleks Leino
maanvilj.
Heinjoki

Paavo Montonen
Sihteeri, Maanvilj.
Kanneljärvi

Matti Vanhanen
maanviljelijä
Viipurin maalaiskunta

K. J. Väisälä
varatuomari
Vahvialasta

Antti Himanen
johtaja
Viipurista

Väinö Lumme
oikeuspormestari
Viipuri

Tatu Muurinen
Maanviljelijä
Kuolemajärvi

Aarne Tikkanen
Kansak.op.
Heinjoki

Väinö Pullinen
maisteri
Viipuri

Juho Koskelainen
maanviljelijä
Vahviala

J. Putkonen
Huoltolautaj. puheenjohtaja
Viipurin maalaisk.

K. K. Tiilikä
Varatuomari
Viipuri

Sakari Sipiläinen
Maanviljelijä
Terijoki

**SUOMEN
AMMATTIYHDISTYSTEN
KESKUSLIITTO**

FINLANDS FACKFÖRENINGARS
CENTRALFÖRBUND R. F.

HELSINKI

PUHEL: 72 062, 72 655, 72 637
SIRKUSKATU 5

EAV/EP

Liite 2 ryhmän pöytäkirjaan 23/11-39.

HELSINKI, 17. marraskuuta 1939.

Sos.-dem. Eduskuntaryhmä.

Lapsiavustusta käsittelevälle toimikunnalle.

Vastauksena esittämääne tiedusteluun, mitä mieltä ammattiyhdistysliikkeen piirissä ollaan ratarakennustyöläisten lapsiavustuskysymyksestä, saamme ilmoittaa, että SAK:n Työvaliokunta on pyytänyt asiasta lausuntoja asianomaisilta liitoilta. Liitämme tähän oheen jäljennökset saamistamme lausunnoista, joista ilmenevät ne käsitykset, joita asianomaisilla liitoilla on asiasta ollut. Kuten havaitaan, ei Rakennustyöläisten liitto ole vielä valmis lausumaan lopullista kantansa, vaan haluaa edelleen neuvotella asiasta perusjärjestöjensä kanssa. Kuitenkin voidaan todeta, että sekä Rakennustyöläisten liitossa että Rautatieläisten liitossa suhtaudutaan verrattain suurin epäilyksin lapsiavustusjärjestelmään etenkin senvuoksi, että sillä saattaa olla haitallisia seurauksia työntekijäin varsinaisten työpalkkojen kehitykseen.

Mitä lapsiavustusjärjestelmiin yleensä tulee, on sellainen käytännössä Suomessa valtion viran- ja toimenhaltijain palkkauksessa. Eräissä muissakin maissa se on käytännössä myöskin yksityisten teettämässä töissä. Myöskin useiden maiden ammattiyhdistysliikkeen piirissä on suhtauduttu siihen periaatteellisesti myötämielisesti. Kuitenkin tällainen järjestelmä voi muodostua tarkoituksenmukaiseksi vain sillä edellytyksellä, kuten edelläviitatuissa liittojen lausunnoissakin huomautetaan, että työntekijäin varsinainen työpalkka ja sen kehitys ei lapsiavustusten maksamisen vuoksi joudu kärsimään. Meidän oloissamme näyttää lapsiavustusjärjestelmän toteuttaminen valtionkin töissä kohtaavan juuri sellaisia vaikeuksia, että sen toteuttaminen jarruttaa normaalisen työpalkan kehittymistä kunnolliselle tasolle.

Toverillisesti tervehtien:

SUOMEN AMMATTIYHDISTYSTEN
KESKUSLIITTO (SAK) r.y.

Eero A. Vuori.

Jäljennös.

Helsinki, marraskuun 7 p:nä 1939.

S.Ammattiyhdistysten Keskusliitto,

Täällä.

Lausunto n.s. lapsi-
avustuskysymyksestä.

Liittotoimikuntamme käsitteli t.k. 3 p:nä kirjeessänne v.k:n 26 p:ltä esitettyä lapsiavustuskysymystä ja päätti lausuntonaan esittää seuraavaa.

Sen johdosta, että valtionrautateilla perheelliset viran- ja toimenhaltijat saavat, jos heillä on kaksi tai useampia 16 vuotta nuorempia lapsia, lapsiluvun mukaan laskettua palkanlisää n.s. perhelisän nimellä, on kysymys perhelisän ulottamisesta koskemaan myöskin rautateiden työntekijöitä ollut usein liitossamme käsiteltävänä. Viimeksi käsiteltiin asiaa v.1937 pidetyssä liittomme edustajakokouksessa, jolloin päätettiin: "Kysymys perheavustuksen hankkimisesta valtiontyöläisille jätetään liittotoimikunnan valmisteltavaksi ja jos liittotoimikunta osastojen mieltä kysyttyään katsoo tarpeelliseksi esityksen tekemisen esim. valtioneuvostolle, niin sellainen oikeus liittotoimikunnalle edustajakokouksen puolesta annetaan."

Perhelisäyksen ollessa edustajakokouksessamme käsiteltävänä useiden edustajien taholta lausuttiin epäilyksiä siitä, että tällaisen kysymyksen esilleottaminen ja sen puolesta toimiminen saattaa aiheuttaa erimielisyyttä rautateidentyöntekijäin keskuudessa, niinkuin se on aiheuttanut rautateiden toimenhaltijainkin keskuudessa, ja että perhelisien avulla mahdollisesti saadut palkkojenkorotukset voivat muodostua esteeksi kunnollisten yleisten palkkojen korotusten hankkimiselle. Perhelisien puoltajien taholta taas huomautettiin, että kun virkamiehet sellaisessakin muodossa palkkaa saavat, niin olisi työntekijöilläkin siihen yhtä hyvä oikeus ja tarve. He arvelivat myöskin, että perhelisän maksamiseen ehkä asianomaisella taholla helpommin suostuttaisiin kuin varsinaiseen palkkojen korotukseen. Liittotoimikunnan mielestä on perhelisän maksaminen, joka on aikanaan tullut käytäntöön jonkinlaisena yleisen palkkojenkorotuksen korvikkeena, vaikuttanut rautateiden toimenhaltijainkin kohdalta hidastuttavasti palkkojen yleiseen kohoamiseen. Perhelisän luontoinen avustustoiminta kuuluu mielestämme paremmin sosiaalisen huollon alaan eikä sitä senvuoksi olisi, ei ainakaan normaalioloissa, kytkettävä varsinaiseen palkkaukseen. Tämä on käsityksemme perhelisäkysymyksestä ja siitä johtuu, ettei liittomme kautta suoritettavassa palkkojenkorotustoiminnassa ole pyritty perhelisän kautta saataviin palkkojen korotuksiin.

Tervehtien:

Suomen Rautatieläisten Liitto r.y.

J.E.Saveri.